

Lietuviai

THE LITHUANIAN, Weekly Newspaper. Authorized by EUROM/HQ Civil Affairs Division. Authorization No. UNDP 203 * Publisher: V. Meškautis, (13b) Memmingen, Postfach 2. Circulation: 9000 * Printer: Memminger Zeitung, Memmingen, Schranneplatz 6. Vyr. redaktorius V. Meškautis, redakcijos ir administracijos adresas: (13b) Memmingen, Postfach 2, Tel. 2677.

Nr. 1 (46)

1950. I. 5.

Maocetungo apetitas auga

Hongkongas (L). Kinijos raudonasis valdovas Maocetungas, kuris nuo gruodžio 16 d. vieši Maskvoje, pasikalbėjime su TASSo korespondentu pareiškė, kad jis tariasi su Kremliu dėl kinų-sovietų draugingumo sutarties praplėtimo, kurią jau 1945 m. sudarė Ciangkaisėkas. Toliau kalbama dėl sovietų kreditų Kinijai ir prekybinių santykių pagyvinimo. Kinijos komunistų partija Naujųjų Metų proga (tenka pastebėti, kad Kinija šiais metais pirmą kartą Naujuosius Metus pradeda sausio 1 d.; iki šiol kinai gyvenę pagal vad. mėnulio kalendorių ir metus pradėdavo sausio gale ar vasario pradžioje), paskelbė:

1950 m. komunistų kariuomenė turi išvaduoti Formozą, Hainaną ir Tibetą, sumakinti paskutinius Ciangkaisėko armijos likučius ir suklūdyti amerikiečių imperialistų jėgoms išrengti atsparos bazę mūsų srityje.

„New York Herald Tribune“ komentatoriai broliai Alsopai nurodo, kad Pekino vyriausybė pareikalavo jai perleisti Daireno uosto kontrolę. Kaip žinia, tą uostą iki šiol kontroliavo patys sovietai. Komentatoriai teigia, sužinoję, jog prieš Maocetungo vizitą tuo reikalu Maskvai buvo pasiūsta mandagiai sureduota nota.

Dairenas yra japonų praplėstas Madžurijos pusiasalio Liaotungo uostas, esąs netoli buv. rusų karo uosto Port Arthuro, kurį vėliau japonai pavertė savo baze ir pavadinė Ryojūnu. Pagal Jaltos protokola,

Min. B. K. Balučiu 70 metų

Lietuvos nepaprastasis pasiuntinys ir igaliotas ministras B. K. Balutis 1949 m. gruodžio 27 d. šventė savo 70 m. sukaktį. Jubilias yra gimęs 1879 m. Seirijų miestelyje, Seinų apskr. Pradžios mokyklą baigė Udrijoje, mokėsi Vysnės mokytojų seminarijoje, baigė maitininkų mokyklą Pskove. 1905 m. išvyko į JAV. Čia septynerius metus (1912—1919 m. m.) redagavo laikraštį LIETUVA. Jis uoliai veikė Tėvynės Mylėtojų Draugijoje. 1910 m. jam pirmininkaujant, minėtoji draugija išleido Vinco Kudirkos raštus.

Diplomatine karjera B. K. Balutis pradėjo 1919 m., kada buvo paskirtas Amerikos lietuvių atstovu į Versalio taikos konferenciją. Iš čia buvo pakviestas į Lietuvos užsienio reikalų ministeriją, kur ėjo atsakingas pareigas: politinio departamento direktoriaus, vakarų departamento direktoriaus, generalinio sekretoriaus ir kt. B. K. Balutis kurį laiką buvo Lietuvos pasiuntiniu JAV ir dabar jau ilgesnį laiką tą patį postą turi D. Britanijoje.

Veikla

* Gruodžio viduryje min. Lozoraitis lankėsi Washingtone ir min. Zadeiko lydimas buvo priimtās užs. reik. min. pav. George W. Perkinso. Pasikalbėjime dalyvavo taip ir G. F. Reinhardtas, einas Rytų Europos skyriaus direktoriaus pareigas. Min. Lozoraitis taip pat lankėsi pas užs. reik. pav. pad. Leewellyną E. Thompsoną, Pabaltės sk. viršininką Fredą K. Salterį ir protokolo šefą Stanley Woodwardą.

Washingtono min. Lozoraitis matėsi ir su NCWC direktoriumi Howardu J. Carrolliu.

Jis kalbėjosi ir su buv. JAV ambasadoriais Maskvoje ir Varšuvoje W. C. Bullittu ir A. Bliss Lane, kuris yra Laisvosios Europos Komiteto narys, apaštališkuoju delegatu arkivyskupu A. G. Cicognani bei Latvijos ministru Feldmaniu ir Estijos charge d'affaires J. Kaiva.

* Gruodžio 20 d. min. Lozoraitis lankėsi Chicagoje.

* Pirmą Kalėdų dieną per Vatikano radiją Lietuvos atstovybės prie Švento Sosto vardu visus lietuvius sveikino S. Lozoraitis jr., pasakydamas progai pritaikintą ilgesnį kalbą.

United Press pranešė, kad Lietuva yra vienintelė už geležinės uždangos dingusi valstybė, kuri dar turi savo pasiuntinybę prie Šventojo Sosto. Ją išlaiką JAV ir Kanada lietuvių.

* Gruodžio 18 d. New Yorko buvo uždaryta lietuvių dailės paroda. Parodos maršrutas po kolonijas dar nenustatytas. Manoma, kad jis prasidės Naujosios Anglijos lietuvių kolonijose.

renas turėjo atitekti kiniečiams, bet japonams pasitraukus, tame mieste įsiviešpatavo sovietai ir nepasitraukė iki šios dienos.

Ginčas dėl Formozos gynimo

Amerikiečių kariuomenės Japonijoje vadovas gen. McArthuras reikalauja, kad JAV vyriausybė bet kuria kaina neužleistų komunistams Formozos. Ryšium su tuo Londono laikraščiai bėgsta, kad JAV laikysena šiuo klausimu gali inėsti nesklaidumų britų-amerikiečių santykiuosna. Nepriklausomas „Times“, konservatorių „Daily Telegraph“ ir liberalų „Manchester Guardian“ vedamuosiuose įspėja, kad bus blogai, jei JAV nutars prisidėti prie Formozos gynimo, o tuo tarpu. D. Britanija pripažins Kinijos komunistinę vyriausybę. „Manchester Guardian“ planą ginti Formozą vadina „dar vienu bandymu išimti kiaušinius iš iškepto pyrago“. „Daily Telegraph“ amerikiečių Kinijos politiką vadina netikslia ir neryžtinga.

JAV kongreso atstovas James Fultonas pareiškė užsienio reikalų komisijos posėdyje, jog D. Britanija jau sausio 9 d. pripažins Kinijos komunistinę vyriausybę. Fultonas skatino Achesoną britus nuo to veiksmo sulaikyti. Londone apie pripažinimo datą dar nieko nežinoma.

Įtakingi respublikininkų politikai: buv. prezidentas Herbertas Hooveris ir senatorius Robertas A. Taftas pasisakė už JAV kariuomenės pasiuntimą į Formozą.

Tuo tarpu atstovų rūmų užsienio reikalų komisijos pirmininkas Johnas Kee pareiškė, kad JAV karo laivyno pasiuntimas į Formozą gali priversti prie naujo pasaulinio karo.

Pačios Formozos sostinės Taipeho amerikiečių sluosniuose manoma, kad JAV tikrai suteiks karinės pagalbos, jei Ciangkaisėkas išlaikys salą savo valdžioje dar kokias 6—8 savaites.

BBC komentatorius Ch. Dilkas aiškina, kad JAV svarbu ne tik Kinijos „baltąją“ vyriausybę išlaikyti fiziškai (Formozos sala), bet ir dvasiškai. Mat, Kinija yra nuolatinis Saugumo Tarybos narys ir kaip tik dabar jos atstovas eina ST pirmininko pareigas. Pasakyti: „baigta“ ir atiduoti tai, kas dar yra rankose, amerikiečiams nesinori. Iš viso, Washingtono kovoja dvi pažiūros: prekybinė ir strateginė. Prekybiniai žvilgsniai leidžia pinigų dėl Kinijos vyriausybės neapsimoka. Per didelė rizika. Strateginė padėtis, tačiau,

Britai stiprinasi Artimuosiuose Rytuose

Londonas (UP). Šiuo laiku D. Britanija palaipsniui stiprina savo pozicijas Artimuosiuose Rytuose. Visų pirmą rūpinamasi aviacijos įrengimų patobulinimu ir dalinių padidinimu. Vienas aviacijos specialistas informavo, kad šiuo laiku D. Britanija kuria tokią aviacijos galybę, kuri pajėgtų atmušti kiekvieną pasikėsimą į Viduržemio jūros sritį. Sueco kanalo zonoje, Irake, Jordanijoje ir Adene statomi nauji aerodromai. Kas mėnesį į tuos aerodromus siunčiamos dvi mėnesiams vis naujos bombonešų grupės, kad jų įgulos susipažintų su vietos sąlygomis. Visoš naikintuvų eskadrilės apginkluojamos naujais sprausminiais „Vampyre“ tipo lėktuvais. Steigiamos naujos naktinių naikintuvų ir žvalgybos eskadrilės.

BBC praneša, kad Kanados karo aviacija išbandė naują naikintuvo tipą. Jis turės du naujausio modelio sprausminius motorus ir esąs galingiausias pasaulyje naikintuvas. Jo techniniai duomenys laikomi paslaptyste. Tiekinama, kad jame yra vietos dviem la-

Atviras DP laiskas

Stuttgartas (L). Kaip buvome pranešė, Württembergo-Badeno vidaus reikalų ministras Ulrichas pareiškė, kad dar Vokietijoje pasilikę DP esą ne tikrieji DP, bet nacių bendradarbiai. Ryšium su tuo, Ulme ir Zuffenhausene gyveną ukrainiečiai ir latviai kreipėsi atviru laišku į vidaus reikalų ministrą Ulrichą, kuriame konstatuoja, kad faktai kalba ką kita. Laiškas baigiamas šiais žodžiais:

„Mūsų vienintelis ir karščiausias troškimas yra galimai greičiau pasitraukti iš tirstai apgyventos ir sugriautos Vakarų Vokietijos ir kur nors užjūriuose — vis tiek kur — rasti naują tėvynę.“

LIETUVIS: O kur dingo lietuvių Schwabų Gmündo stovyklos balsas? Juk ir ji Württemberge!

jokiū būdu neleidžia Formozos atiduoti komunistams.

... o Okinava jau tvirtinama

Amerikiečių kariuomenės vadas Tol. Rytuose gen. McArthuras pirkio Japonijoje statybinės medžiagos už 25 mil. dolerių. Toji medžiaga būsianti sunaudota Okinavos salos įtvirtinimams. Viso tam tikslui kongresas paskyrė 58 milijonus dolerių.

Stabų viršininkai į Japoniją

JAV kariuomenės, laivyno ir aviacijos stabų viršininkai šio mėn. pabaigoje ar vasario pradžioje lankysis Japonijoje.

Kovos pietinėje Korėjoje

Reuteris praneša, kad pietinės Korėjos krašto apsaugos ministeris Sinsungmo paskelbė, kad perėjais metais pietinės Korėjos kariuomenė užmušė 2.000 komunistų. Kariuomenės nuostoliai — 700 vyrų. Ministeris tikisi, kad iki šių metų kovo mėn. bus išnaikinti visi komunistiniai sukilėliai.

Vietnamas nepriklausomas

Saigonas (AFP). Gruodžio 30 d. prancūzų aukštasis komisaras Leonas Pignonas pasirašė sutartį, kuria kovo 8 d. Indokinijos Vietnamo respublika gauna nepriklausomybę prancūzų Unijos rėmuose. Kaip žinia, didelė Vietnamo dalį kontroliuoja komunistiniai sukilėliai.

Trumanas: didžiausio pavojaus išvengta

DIRBAMA MAŽIAU, PAGAMINAMA DAUGIAU, GYVENAMA GERIAU

Washingtonas (L). Trečiadienį prezidentas Trumanas abiejų kongreso rūmų bendrame posėdyje perskaitė savo tradicinį, konstitucijoje numatytą, pranešimą apie padėtį. Prezidentas pareiškė, kad jis jau pereitų metų pranešime galėjo pasakyti, kad padėtis esanti gera, dabar jis gali pasakyti, kad ir toliau liko gera. Didžiausias pavojus buvo prieš tris metus, kada atodė, jog didelė Europos dalis kapituluos prieš totalinį režimą. Dabar šis pavojus sumažėjo.

Dviejų didžiųjų karų bėgyje JAV patyrė, kad šių dienų pasaulyje nė vienas kampelis negali būti izoliuotas. JAV pasiekta galybė atnešė ir sunkių įpareigojimų. Jų tikslas — taika, besiremianti teise, morale ir žmoniškumu. Už tat JAV visomis jėgomis remia JT, kurių didžiausias darbas iki šiol buvo žmonių teisių charta ir genocido apibrėži-

kūnams ir tobulam radaro įrengimui. Prie šių dienų lėktuvų greičio vienas lakūnas negali visko pastebėti.

* Britų vyriausybė nutarė sustiprinti savo įgulas buv. Italijos kolonijoje Eritrejoje. Ten neseniai įvyko susirėmimas tarp Italijos ir Abisinijos šalininkų.

* „New York Times“ praneša, kad JAV susitarė su D. Britanija ir Kanada bendrai tyrinėti atominę energiją. D. Britanija negamins atominę bombą, tačiau joje bus laikomas tam tikras skaičius Amerikoje pagamintų a-bombų.

Bidault vyriausybė braška

Paryžius (L). Prancūzijos seimas labai mažai balsų dauguma priėmė 1950 m. biudžetą. Jis siekia 2225 milijardų frankų. Jų tarpe civilėm išlaidom numatyta 1098 milijardai frankų, karo išlaidom 420 milijardai, atstatymui ir karo žalos padengimui 329 milijardai, naujom investicijom 396 milijardai. Iš viso dėl naujo biudžeto buvo diskutuojama 42 dienas. Bidault grasė atsisakydinimu, kas galėtų priversti prie naujų rinkimų. Nė viena partija nenorėjo prisieinti atsakomybės už naujus mokesčius ir griežtas taupymo priemonės, turint galvoje artėjančius rinkimus, tačiau nė viena jų nenorėjo tuojau ir naujų rinkimų. Biudžetą dar turės priimti ir antriejį Prancūzijos parlamento rūmai — respublikos tarba.

Vos vos išlikusi gyva, Bidault vyriausybė dabar susidūrė su kitomis kliūtimis, būtent, ji pradėjo svarstyti pasiūlymą, panaikinti algų kėlimo draudimą ir leisti sudaryti tarp darbininkų ir darbdavių kolektyvines darbo sutartis. Šiuo klausimu koalicijos partijos yra skirtingų pažiūrų.

Trečiadienio vakare, svarstant Bidault pasiūlymą, kad trečiųjų teismo sprendimas, darbininkams ir darbdaviams nesutarus dėl atlyginimo, būtų privalomas, jis buvo mažai balsų dauguma atmetas. Kadangi vyriaus-

Sovietų nota Suomijai

Hesinkis (L). Tarybų Sąjunga įteikė Suomijai notą, kurioje teigiama, kad Suomija, tariamai suteikdama prieglobstį 300 karo nusikaltėlių, sulaužiusi taikos sutartį. Pirmadienį prezidentas Pasikivi sušaukė vyriausybės posėdį, kuriame buvo svarstoma susidariusi padėtis.

Suomijai ta sovietų nota buvo netikėta, nes visas tu tariamų karo nusikaltėlių išdavimo klausimas buvo laikomas likviduotu 1947/48 metais, kada Suomiją valdė liaudies demokrato vadovaujama koalicinė vyriausybė, o vidaus reikalų ministru buvo komunistas Leino. Paskutinis „karo nusikaltėlių“ išdavimas įvyko 1948 m. Tasyk buvo išduota 14 ingermanų.

Taikos sutartis įpareigojo Suomiją išduoti sovietų piliečius, kurie yra kaltinami karo nusikaltimais. Dpa praneša, kad tu tariamų nusikaltėlių tarpe buvo daugiausiai lietuvių, kurie kovojo prieš sovietus ir, Lietuvą įjungus į Tarybų Sąjungą, automatiškai virtę jos piliečiais.

Nors notoje minimos pavardės nebuvo paskelbtos, manoma, kad didesnė dalis sovietų paieškomų asmenų jau seniai iš Suomijos išvyko.

Suomijos spauda sovietų notą paskelbė be komentarų, tik vienas „Kauppalehti“ klausia, kodėl gi sovietai anksčiau nepareiškė savo reikalavimų. Aplamai imant, tikimasi, kad sovietai tuo nauju savo žygiu nori

paveikti sausio 15 d. įvyksiančius Suomijos prezidento rinkimus.

Prezidentas Paasikivi, kuris, sakydamas kalbą Naujųjų Metų proga, notos turinį, kuri buvo Maskvoje įteikta Naujųjų Metų išvakarėse, jau žinojo. Todėl tai jo kalbai teikiama didelės reikšmės. Jis pareiškė, kad „Suomijoje ne tik neturi būti Tarybų Sąjungos priešų, bet visi turi būti jos draugai“. Jis pridūrė, kad 30 metų savo gyvenimo skyręs draugiškų santykių su rytiniu kaimynu palaikymui. „Buv. Rusijos imperijos, o dabar Tarybų Sąjungos artumas paveikė mūsų istorijos raidą — šitas artumas nulemia mūsų tarptautinę laikyseną“.

Ministeris pirmininkas Fagerholmas pasiskubino patikinti, kad, jei kas nors sovietus bandytų pulti per Suomijos teritoriją, Suomija kariautų sovietų pusėje.

„Maskuotas teroras“

Svedų laikraštis „Dagens Nyheter“ sovietų notą vadina „maskuotu teroru“. Demokratinė suomių viešajai nuomonei būsią labai sunku išdavimą tariamų karo nusikaltėlių suderinti su žmoniškumu ir nepriklausomybės principais. Kitas Stockholmo laikraštis „Stockholm Tidningen“ konstatuoja, kad rusiška meška pakėlė leteną Suomijos išpėjimui. Sveicariškio „Neue Zürcher Zeitung“ Helsinkio korespondentas telegrafavo savo laikraščiu: „Suomijos sostinėje į notą labai rimtai žiūrima, nes tai pirmas kartas, kada oficialiai Suomija yra kaltinama taikos sutarties pažeidimu“.

Papildomai pranešama, kad praversti kvotą dėl sovietų kaltinimų teisingumo Suomijos vyriausybėi bus labai sunku, nes prieš metus panaikinus komunistų žinioje buvusią valstybės saugumo policiją, ji paslėpė savo archyvus.

Sovietų nuolaidas Jugoslavijai

Viena (AP). Tarybų Sąjunga, kaip antradienį oficialiai buvo pranešta, leido Dunojum plaukioti jugoslavų laivams. Pirmoji 2.700 pyrito siunta pirmadienį jau pasiekė Linzą. Ji plukdoma per Vengriją ir Austrijos sovietu zoną į Regensburgą.

Šia savaitė

* Egipte per naujus rinkimus daugiausiai balsų surinko nacionalistinė Vafd partija. Iki šiol turimomis žiniomis ji pravedė 96 savo atstovus, tuo tarpu visos kitos partijos kartu tik 32.

* JAV atsakydamos į savo piliečių Vengrijoje suėmimus, paprašė Vengrijos iki sausio 15 d. uždaryti savo konsulatus New Yorke ir Clevelande.

* Svarą nuvertinus, pradėjo kiuti D. Britanijos aukso rezervai. Šiuo metu jie siekia 1,5 milijardo dolerių. Pesimistai aiškina, jog tai esą dėl to, kad užsienių pirkėjai laukė svaro nuvertinimo ir buvo susilaukę su užsakymais, kuriuos dabar davė.

* Britų teismas Hamberge nutarė Lenkijai išduoti neseniai suimtą buv. Rytprūsių gaulerterį ir Ukrainos generalinį komisarą Erichą Kochą, kaip karo nusikaltėlį.

* Izraelio vyriausybė pranešė JT patikėtinių tarybos pirmininkui, kad ji atsisako pildyti tarybos reikalavimą, iš Jeruzalės iškelti savo ministerijas ir seimą.

* Vienas amerikiečių orinio susisiekimo „stratosferinio kreiserio“ tipo lėktuvas 6.300 km atstumu tarp Tokio ir Honolulu sukorė per 11 val. 20 min.

* Sovietinės Vokietijos ministras pirmininkas O. Grotewohlis pasveiko ir pasirodė Naujųjų Metų sutikime. Oficialiai pranešta, kad jis išsiskyrė su savo žmona, kuri dabar gyvena britų zonoje, ir vedė savo sekretorę.

Paskutinėmis žiniomis, Grotewohlis išvyko poilsio į Tarybų Sąjungą.

201 DP vaikas susirgo viename IRO laive

Melbourne, gruodžio 27 d. (AP). Vakar į čia atplaukusiame iš Neapolio IRO išnuomotame „Castelbianco“ laive 201 vaikas, dar neturįs 3 metų, serga tymais, kokliušu ir skilvio sutrikimais. 2 vaikai mirė kelionėje. Daug vaikų iš laivo nugabenti stacijai į ligoninę.

Laivas atgabeno 900 DP iš Europos. IRO laivo gydytojas Miroslawa Glinski pareiškė, kad beveik visi vaikai, išėdę į laivą Neapolyje, buvo smarkiai nusilpę dėl blogos mitybos.

Jis pabrėžė reikalą stropiau tikrinti sveikatą IRO stovyklose. Jis pridūrė, kad daugelis tėvų nuslepia nuo gydytojų savo vaikų blogą sveikatos stovį.

(New York Herald Tribune)

Per Bremeną 135.625 DP

Bremenas (L). IRO įtaigos Bremene pranešė, kad 1949 m. per Bremenhaveno uostą emigravo 135.625 DP. Iš jų 114.375 į JAV.

Nuomonės

KARO REIKALINGUMAS

„Dabartinė taika yra visais atvejais blogesnė už karą, taip nepalyginamai blogesnė, kad tiesiog nemoralu, ją toleruoti... Žmogus iš prigimties yra linkęs į bailumą ir negarbingumą; tai jis pats gerai žino. Todėl jis taip trokšta karo ir jį mėgsta: jame jis tikisi rasti vaistų. Karas jame išrutulioja artimo meilę, suartina ir draugiškumo ryšius suriša tautas... Karas atgaivina žmones... Karas pakelia tautos dvasią. Ne, karas mūsų laikais yra būtinas; be karo pasaulis pražus arba pavirs į purviną balą su puvančiom žaidžiom“ — rašė Dostojevskis prieš rusų-turkų karą 1876 m.

PENKIADEŠIMT TAIKOS METŲ

„Saltasis“ karas tarp Vakarų ir Tarybų Sąjungos truks mažiausiai iki 1950 m., nevirsdamas „saunamuojū“ karu — pareiškė 1949 m. baigiantis, garsiausias gyvųjų istorikų prof. Arnoldas Toynbee (anglas). „Saltasis“ karo kautynių laikai artimiausiųjų 50 metų būvyje jis daugiau ir daugiau kelis į Aziją, nes komunizmas Europoje jau peržengė savo sėkmės kulminacinį punktą.

Vienam žurnalistui paklausus, kokia asmenybė — gera ar bloga prasme — turėjo didžiausią įtaką į pirmųjų 50 šio šimtmečio metų raidą, Toynbee, ne akimirka nepagalvojęs, atsakė: „Leninas“. Jis pridūrė: „Stalinas valdo tik pasiremdamas Lenino stiprumu. Leninas turėjo nepaprastai didelę įtaką į pasaulį, nes jis marksiizmą iš akademinės filozofijos pavertė reikšminga praktine pasaulėžiūra. Leninas valdė, išreikšdamas savo asmenybės jėgą“.

Toynbee netiki, kad Tarybų Sąjunga stengtųsi veržtis toliau į Vakarus. Tarybų Sąjunga turi pakankamai darbo konsoliduodama tai, ką ji jau laimėjo. „Amerika — baigė Toynbee savo pranašavimus — ir toliau kovos su komunizmu, kur tik ji sutiks“.

ZUVYS

„New York Times“ svarstydamas Vakarų Europos gynybą ir Vokietijos rolę, rašo: „Iš pasikalbėjimų su vokiečių politikais ir Vakarų okupacinių valstybių valdininkais aiškėja, kad Vakarų Vokietijai Europos baseine skiriama didelės žuvies rolė. Vokiečių pramonės pajėgumas ir vokiečių tautos genijus jau pasirūpina, kad Vokietija visą laiką liktų didėle žuvimi. Bet jau skirtingais būdais yra per mažas, todėl Vakarų politikų sudaro bandymas tą baseiną — tvenkinti padidinti, tuo labiau, kad jame randasi dar ir kitos didelės, ar net dar didesnės, žuvys — D. Britanija su savo Commonwealth ir JAV. Didelė žuvį visados yra geriau turėti nei mažą, nes ją daug sunkiau praryti“.

Tylusis darbas Sovietų Sąjungoje

14 sovietinių mokyklų ruošia administracinius kraudus Vakarų Europai

Pasaulis per daug yra apsiapratęs sovietų užsienio politikos gaires nustatyti pagal kalbas ir žymųjų tos politikos vadovų veto; arba pagal sovietų ar jų satelitų karinių pajėgų žygio kryptis. Šiais pagrindais statomeji prognozai išjungia ir nukreipia dėmesį nuo klaidinimo tendencijų. Tuo tarpu visi kardų žvangėjimai Tito kryptimi rodo, kad artimiausiu laiku sovietai neketina ta kryptimi žygiuoti.

Šiuo metu yra dėmesio vertos naujos institucijos Maskvoje, įsteigtos prieš 18 mėnesių ir laikomos griežiausioje paslaptelyje. Reikalas liečia 14 naujų aukštųjų mokyklų, kurių studentai privalo išeiti keturiolikos Vakarų Europos valstybių politinį, ekonominį, kultūrinį, mokslinį, komunalinį ir karinį kursą. Tos institucijos vadinamos: „Togliattii Institutas“, „Reimanno Institutas“ ir t. t. Pirmieji studentai tuos institutus baigs dviejų metų būvyje. Gi prieš tą laiką nėra ko laukti, kad Sovietų Sąjunga imtųsi kurių nors radikalių žygių Europoje, nes kiekvienam tų žygių turės aktyviai dalyvauti naujai ruošiamieji studentai ir vaidinti svarbų vaidmenį.

Šie studentai jau seniai yra praaugę moksleivių amžių. Tai daugiausia buvusieji kariai, išgijusieji tam tikrą stažą okupuotose srityse ir ten pasižymėję.

Išrinktųjų mokymas: jie mokosi ir susipažįsta su „tikrąja būkle“ tų kraštų, į kuriuos jų mokslas koncentruojamas (Aišku, t. v. „kapitalistiniai iškrūpimai“ tose mokyklose perdujami) Mokiniai privalo tobulai išmokti atitinkamo krašto kalbą (po 18 mėnesių laikomi vertėjo egzaminai), žinoti istoriją, supažindinami su „vakarietiška politika“, „vakarietišku gyvenimo būdu“, menu, literatūra,

Naujųjų Metu kalbos

Zürichisškis „Die Tat“ savo pirmame šių metų numeryje rašo: „Mūsų skaitytojai naujstebs, šiame numeryje neradę jokių daugiau ar mažiau įtakingų valstybės vyrų. Naujųjų Metų proga pasakyti kalbą. Jie tačiau gali pasiguosti tuo, kad mes visas tas kalbas už juos rūpestingai išstudijavome, tačiau negalėjome rasti nei vienos naujos minties. Taigi, atrodo, bus geriau, jei mes tuo balastu nepasunkinsime pirmojo šių metų numerio. LETUVIS: ir mes tos pačios nuomonės.“

Titoizmas plečiasi Prancūzijoje

GrįŖIA KOMPARTIJOS „INTELEKTUALINIS“ FASADAS

„Kai iš šono stebint atrodo, kad pasiekta sėkmės viršūnė — paprastai jau ilgesnį laiką vyksta puvimas“. Thomas Mannas, „Buddenbrooks“.

Tai tinka ne tik buržuazinėm šeimom, kurių likimą. T. Mannas aprašė „Buddenbrooks“, bet ir politiniams režimams — aiškino prieš savaitę zuerichisškė „Die Weltwoche“. Hitleris turėjo tai patirti, ir tą šįandien pergyvena Stalinas. Tuo tarpu, kai jis Bizantijos imperatorių pavyzdžiu švenčia savo gimimo sukaktį, visur po jo gyvenimo kūrinių knisai kurmiai. Ir kaip dažnai nori likimo ironija, tie kurmiai yra kilę iš jo paties partijos eilių ir naudojami tais pačiais trikais, kaip ir jų „mokytojas“.

Nėra kalbos, kad titoizmas yra daug pavojingesnis Stalinui, kaip trockizmas, nes Trockis buvo tik nelaimingas teoretikas, kuris negalėjo atsispirti praktikai Stalinui. Už Tito stovi, galima teigti, jo kovoje prieš Staliną Jugoslavijos gyventojų dauguma, tuo tarpu, kai Tito buvo Maskvos talkininkas, vargu ar už jį pasisakytų 10% visų gyventojų. Pasipriešinimas Maskvai auga visose kompartijose. Ir juo arčiau su Tito erezija kovojama, tuo labiau ji plečiasi. Tat, tarp kitko, būdinga visoms erezijoms.

Titoizmas plečiasi ne tik sovietų kontroliuojamuose kraštuose, bet ir Vakarų kompartijose. Ypač tai pastebima Prancūzijoje, kur neseniai pradėjo grįžti visas komunistų ir jų pataikinių intelektualų partijai sudarytas „Prancūzijos intelektualų partijos“ fasadas. Komunistinės prof. sąjungų konfederacijos „Confederation Generale du Travail“ delegacija, grįžusi iš viešnagės Belgrade viešai pasisakė už Titą. Jų argumentacija randa nemažą pasekėjų komunistų partijos vadų tarpe. Ji skamba:

Prancūzijos kompartija per paskutinius seimo rinkimus gavo daugiausiai iš visų partijų balsų. Bet nuo to laiko ji žymiai susilpnėjo. Daug narių pasitraukė. Kiti, kurie balsavo už komunistus, protestuodami prieš vyriausybės ūkinę politiką, nusivylę atsisigrįžo. Tai ryškiai parodo komunistinių dienraščių „Humanité“ ir „Ce Soir“ tiriazo kritimas. Pirmasis teturi tik 240.000 skaitytojų, antrasis 190.000, tai reiškia, kad skaitytojų skaičius sumažėjo beveik du kartus.

Ir kas dėl to kaltas — tik kvaila egoistinė Maskvos politika. 70% prancūzų iš šitikinimo arba iš tradicijos yra kairiai nusiteikę. (Tai galima pastebėti ir iš partijų parodymų. Jų visos turi priedelį „socialistai“ ar „socialistinė“). Juk prancūzų radikal-socialistai pagal savo programą ir politiką

yra dešinioji partija!)

Todėl prancūzų titoistai aiškina, kad „prancūziška“ kompartijos politika vėl galėtų laimėti masių simpatijas. Tokia politika turėtų pabrėžti, kad prancūzams pirmoje eilėje rūpi jų pačių reikalai ir gerovė, o tik vėliau kitų, tame tarpe ir Maskvos, interesai. Prancūzijos darbininkai, kaip pastebi kito šveicarų laikraščio Paryžiaus korespondentas, balsuoja už komunistus, neturėdami galvoje sovietų gyvenimo sąlygų, bet dažniausiai vien dėl to, kad balsavus „prieš“, prieš dabartinį režimą.

Tos nuomonės vis daugiau užkrečia prancūzų komunistų vadų protus. Todėl, nors jie ir garsiai šaukia apie „kovą su titoistine žmogžudžių ir išdavių klika“, jų pačių eilėse, tačiau praktiškai stengiasi elgtis su vietos titoistais labai mandagiai. Pav. neseniai partijos vadovybė paskelbė griežtą pamokslą seimo nariui ir Longueau burmistruui Luosui Pot, bet tam atsisiakius nusilenkti — negirdėtas atsitikimas kompartijų istorijoje — partijos vadai pradėjo ieškoti jo palankumo ir savo kaltinimus atšaukė! Panašiai atsitiko ir „Prancūzijos-Sov. Sąjungos draugijos“ sekretoriui André Ribard, kurį partijos vadovybė buvo užpuolusi dėl parasytos apie komunizmą knygos. Ir tam nenusileidus, vadovybė visą bylą numarino. Partija net negirdomis praleidžia ir tokius įvykius, kaip savo narių protesto telegramas dėl Rajko ar Kostovo bylų neteisėtumo!

Bet nepaisant tokio lavravimo, visa eilė intelektualų paskelbė, išstoja iš partijos. Kiti taip griežtai pasisakė prieš Staliną, kad partija turėjo pati juos išmesti. Juk tokie

vardai kaip Cassou, Aveline, Vercors, Martin-Chauffier, Edith Thomas ir pagaliau „raudonas kunigas“ Requet, kurie šiandien jau nebefiguroja stalinistų sąrašuose, negalėjo nepadaryti įtakos masėm.

Kad Staliną tokia įvykių raida prancūzų kompartijoje nervuoja, nėra reikalo įrodinėti. Jis įsakė įvykdyti griežiausią valymą, tačiau tas įsakymas perėjęs per Thorezo rankas neteko savo griežtumo.

Mauricas Thorezas jau nedalyvavo paskutiniame kominformo posėdyje. Nors jis vis kartoja esąs ne titoistas, praktiškai — jis jau pasuko Jugoslavijos maršalo keliu.

Daugelis žmonių jau dabar nesupranta, kodėl jis oficialiai neutraukia ryšių su Maskva. Atsakymą nesunku surasti. Visų pirma jam trūksta saugumo aparato: jis žino, kad ilgai tokio žygio nepergyvens. Antra: jis dar tikisi Maskvos kurso pasikeitimo. Gal būt, taip galvoja jis, politiškai vieną gražią dieną supras, kad, sakykim, santūrus titoizmas jam nekenkia. Gal tada jis Thorezą pasiųs į Belgradą kaip... tarpininką. Dėl visa to jis nenori griežtiškių sprendimų. Jis laukia padėties pasikeitimo, pav. iki Stalino mirties, kada Maskvoje užvirs kova dėl valdžios.

Taip spekuliuoja Thorezas. Įdomu, kad ir Maskva vengia su juo viešo santykių nutraukimo. Tai rodo, kad Stalinas jaučiasi nesaugiai ir, gal būt, galisi pradėjęs ginčą su Tito. Tas vyras pasėjo abejonės sėklas raudonųjų eilėse, ir joks 70 m. sukakties sveikinimas negali pašalinti Stalino bėgštamų, kad valdžia jam po truputį, bet tikrai slysta iš jo rankų.

JAV nepripažįsta dabartinių Lenkijos sienų

JAV užsienio reikalų ministerijos raportas, paruoštas pristatyti kongreso 1950 m. sesijos atidarymui, tarp kitko paliečia ir Lenkijos sienų klausimą, konstatuojant, kad rytinių Lenkijos sričių prijungimas Sov. Sąjungai, Jaltos konferencijos posėdyje ir lenkų sovietų 1946 m. susitarimu — yra įvykdytas neteisėtai ir JAV tos lenkų sovietų sienos nepripažįsta.

Tuo pat metu prezidento Trumano dekretas, reviduojąs imigracijos kvotos (pirmą kartą po 1938 m. t. y. po Austrijos „anschlusso), įneša pataisų rumunų, vengrų, graikų, italų ir kt. tautybių kontingentuose, remiantis „teisėtai įvykusiems teritoriniams pakeitimais“, tuo tarpu nepaliekia lenkų kontingento, tyrtinant, jog JAV požiūriu Lenkija juridškai turi tas pačias 1939 m. sienas, gi teritoriniai pakeitimai jos

rytuose ar vakaruose nesaisto JAV ir jos nėra pripažinti.

JAV pažiūra užsienio reikalų ministerijos raporte suformuluota identyškai pažiūrai į Baltijos valstybių aneksiją. Būtent „agreements to wich the United States was not a party and to wich the United States has not acceded“. (Tenka ta proga pažymėti, kad ir Trumano dekreto Baltijos valstybių kvotos lieka nepakeistos ir nepriskiriamos Sov. Sąjungos kvotai).

Lenkijos teritoriniai pakeitimai Vakaruose JAV užsienio reikalų ministerijos laikomi „po laikine lenkų administracija“. Lygiai taip pat traktuojamos sovietų okupuotos Rytprūsių sritys. Būdinga, kad ir Danzgas įeina į „laikines lenkų administracijos“ sritį. Pasilieikant sau teisę ateičiai apibrėžti tų teritorijų aneksijos pobūdį, užsienio reikalų ministerija tuo tarpu laiko tas sritis „de facto Lenkijos ir Sov. Sąjungos aneksuotomis“, pažymint, kad „galutinis tų sričių teisinis pobūdis ir priklausomybė paliekama laikui, kada bus sudaroma taikos sutartis su Vokietija“.

— Lenkų spauda komentuoama, šiuos taip svarbius jau dokumentus, savo skaitytojams perduoda džiugią naujieną, girdi — „JAV nepripažįsta Lenkų Sovietų sienos“. Tuo tarpu JAV teisinį Lenkijos vakarų sienų komentarą jie kukliai perduoda kabutėse, kaip formuluotą „W spsob nader charakterystyczny“...

Lenkams karšta Prancūzijoje.

Emigracinė lenkų spauda nusiskundžia, kad ryšium su Varšuvos vyriausybės anti-prancūzine akcija, lenkų situacija Prancūzijoje kaskart blogėjanti.

Nors prancūzų oficialioji reakcija į jų piliečių persekiojimus Lenkijoje pirmoje eilėje palietė lenkus, artimai stovintius prancūzų komunistų partijai, tačiau bendroje prancūzų opinijoje lenko vardas įgauna kaskart kartesnią prieskonį. Dabar Prancūzijoje pakanka, kad kas atpažintų lenką, tuoj jis atsidurs eilės pabaigoje, negaus kambario viešbutyje ir t. t. J. M.

Atominis balansas

* Berlyniško „Tagesspiegel“ pranešimu, per antrą 1949 m. pusmetį sovietų zonos urano kasyklose buvo 1.281 darbininkas. 3.467 darbininkams reikėjo amputuoti sanarijus, 16.560 neteko sveikatos, 11.376 darbininkai iš darbovietės pabėgo, 534 buvo sovietinių teismų nubausiti už tariamą sabotazą, 8465 darbininkai ir darbininkės susirgo lytinėmis ligom ir 234 nusižudė, 938 darbininkės buvo atleistos iš darbo, nes tapo nėčios. Toji statistika esanti paimta iš oficialaus sovietinės „Wismuth-AG“, kuri ūkiniškai tvarko urano kasyklas, raporto.

Colombo konferencija

Sausio 9d. Ceylono sostinėje Golombe prasidės britų Commonwealtho konferencija, kurioje dalyvaus visi Commonwealtho valstybių užsienio reikalų ministrai. Nors konferencijos darbotvarkė dar nepaskelbta, tačiau aišku, kad daugiausiai bus kalbama Kinijos ir Japonijos reikalais. Manoma, kad konferencijoje bus pasisakyta už komunistinės Kinijos vyriausybės pripažinimą. Be to, bus tariamas kaip sustabdyti event. komunistų invaziją pietų link. Galvosūkio sukels ir Japonijos taikos sutarties klausimas.

„Kominformacijos“

* Pačią tamsiausią ir trumpiausią metų dieną rusai apvaikščiojo „visos dirbančiosios žmonijos vilties ir pasididžiavimo bei „viso pasaulio dirbančiųjų tėvo“ (džiukiškės ir linksminkitės visi, kurie gaunate didesnes korteles, tokį tėvą turėdami!) gimimo sukaktį. Ir visų tų „pagarbos orgijų“ sukuryje pasigirdo neregėta-negirdėta naujiena: įsteigta raudonosios taikos premija, kuri kasmet, tą pačią tamsiausią metų dieną, būsianti skiriama visiems tiems, kurie daugiausiai pasižymės kovoje prieš „karo kurstytojus“.

Nereikia didelės fantazijos, kad būtų aiškūs pirmieji būsimi tos premijos laureatai: 1. Stalinas, kuris vienas sunaikino daugiau „šnipų, diversantų, trockistų, ir kitokių žmonijos parazitų“ - komunistų, negu visi diktatoriai drauge; 2. Molotovas, kurio šalta nebendradarbiavimo politika tiek daug kartų išlaikė taiką, pvz., 1939 m. pasibučiuojant su Ribbentropu; 3. Berija, kuris MDV pagalba išlaikė taiką ir ramybę pačios STSR viduje, o būdamas atominės energijos viršininkas, šią energiją nukreipė tokiu taikiu keliu, kad ji naudojama kalnams ardyti, upėms perkeldinėti ir plentams tiesti; 4. marš. Rokosovskis, kuris taip toli nuėjo, jog net lenku pasidarė — tik tam, kad Lenkijos kariuomenę paruoštų taikai. Sis panteonas, kaip pastebi NYHT, augs kasmet, kol galų gale sudarys tikrai nuostabią raudonųjų avinėlių galeriją.

* Sovietinėje Vokietijos zonoje visai išėjo iš mados „tarybiniai aktyvistai“. Berlyne leidžiamas „sie“ tai iliustruoja tokiais pavyzdžiais: 1. Mecklenburge vienas SED technikas su įlaužu galvos kiaušiu vietoj ligoninės pateko į kalėjimą, nes, kaip skelbiama... jis pats susitraiškines galvą, kad galėtų inscenuoti plėšimą; 2. Po vieno avalynės sandėlio išplėšimo Saksonijoje suimtas partietis sandėlio vedėjas, nes... nustatyta, kad išplėštųjų batų padai buvę sandėlyje pakelti blogesniais (NB, vagys ir išplėšti batai nerasti; 3. vienas sedistas revizorius, pranešęs apie išeikvojimus įmonėje, atsidūrė kalėjime, nes... jis savo pranešimu norėjęs išpėti išeikvotojus. Ir t. t.

* Čekoslovakijos kasyklų centre Kladno įsteigta mokykla, kurią baigęs darbininkas (po 1 metų) turi teisę reikalauti paskirti jį direktoriumi. Garsieji Bata fabrikai stovi dėl... darbo jėgos stokos. „Matyt, visi „šiaučiai“ jau išėjo direktoriaus.

* Leipzigo rotušėje įrengti 26 Stalino kampeliai, kad „praiviai turėtų progos susitelkti ir pagerbti didįjį visų laikų politiką“. O sovietinės Vokietijos zonos „mokyklose naudojama iš rusų kalbos kurias versta „Senovės istorija“, kurios 9 puslapyje pabrėžiama, kad Kristus iš viso niekad negyvenęs.

* 300 metrų virš Maskvos, naktį, ryškų proektorijų nušviestas, ant nematomų balionų pakabintas, žėri milžiniškas Stalino biustas. Stalinas, kuris jau yra atsakingas už viską, kas yra reikšmingo moderniajame moksle, mene, kultūroje, politikoje ir t. t., rusams jau yra pusiauakelėje į dangų.

Prieš 10 metų

Maskvoje įsteigtas muziejus, kuriame bus sudėtos tos dovanos, kurias Stalinas gavo savo 70 m. sukakties proga iš viso pasaulio komunistų partijų ir gerbėjų. Tačiau šiuo metu būtų įdomiau, jei būtų surengta paroda tų dovanų, kurias Stalinas gavo 60 m. sukakties proga. Ten būtų galima rasti Meissnerio porceliano šachmatus ir kavos serviza, kurios jam dovanoja sąjungininkas Adolfas Hitleris. Tasyk Goeringas siūlė dovanoti pirmosios Marxo „Kapitalo“ laidos egzempliorių su autoriaus ranka išrašytomis pastabomis, bet Rosenbergas ir Goebbelsas pasipriešino. Mussolinis ta proga pasitenkino oficialiu pasveikinimu, gi Vengrijos regentas Horthy pasiuntė statinėli pagarsėjusius vengrų aprikosų degtinės. Slovakijos vadas kunigas Tiso Stalinui Iovanoje Bratislavoje rastus Petro D. laiškus. Tačiau prasmingiausią dovaną tada pasiuntė Japonijos imperatorius Hirohito, būtent, specialiai sukonstruotą kėdę. Tereikia paspausti mygtuką ir kėdė pradeda kilti aukštyn. Tokiu būdu gali iškilti aukščiau visų kitų prie konferencijos stalo sėdinčių posėdžio dalyvių! Gali būti, kad Azijos imperatoriaus dovana geriau atitinko Stalino skonius, kaip tie Paryžiaus prolektai, kurie jam dabartinės sukakties proga dovanojo lenkyninį divirat... „Le Figaro“.

Lietuvis DP Amerikos nutautėjimo katile

DIDŽIOJI MŪSŲ EMIGRACIJOS PROBLEMA — NEJAUKUMO PRIEŽASTYS

Amerikoje atsidūręs tremtinys dėl įvairių priežasčių pasijunta neįtikimai. Amerikinis gyvenimas per daug skirtingas nuo europinio, kad jį būtų galima greit perprasti ir pasakyti: jau persilaužiau, pripratau. Vienam tas laikotarpis ateina greičiau, kitam lėčiau. Tačiau ir po persilaužimo kiekvienam lieka nostalgija, ilgesys viso to, kas liko anoje „didžiosios balos“ pusėje (net ir Vokietijoje gyventų metų neišskiriant). Per daug jau esame saugę su Europa, kad tuoj pat suamerikonėtu.

Ar amerikonas gali būti tapatinamas su nutautėjimu? Ne! — neseniai pasakė konsulas Bielskis „Kalifornijos Lietuvis“. Esą galima suamerikonėti ir pageldaujama, tačiau tai nėra kelias į nutautėjimą. Konsulas, neabejoju, yra geras patriotas ir išlaikęs lietuvišką šeimą, lygiai kaip ir kiti mūsų konsulai (Dauzdvardis, Šalna). Tačiau, nors dar trumpą laiką ir gana paviršutiniškai pasižiūrėjus į senųjų ir naujųjų ateivių gyvenimą, kokias būtų galima padaryti išvadas? Nutautėjimo kirminas

ne tik smarkiai yra apgraužęs senosios lietuvių ateivių kūną, bet jau veržiasi į tremtinių tarpą. Ir tas nutautėjimas beveik lygiagrečiai eina su amerikonejimo procesu. Jei vyresnioji karta dar negali būti laikoma visiškai nutautėjusia, tai jaunimas labai greitai rieda į visišką nutautėjimą ir suamerikonėjimo bedugnę. Teko susidurti su paskirais prieš 22 m. atėjusiais lietuviams, teko gėrėtis jų gražia lietuviška kalba, turimom knygom, žurnalais (N. Romuvos komplektais), bet ir stebėtis jų vaikų suamerikonėjimu. Jei vyresnieji vaikai dar kiek supranta lietuviškai, tai mažiukai — ką čia ir kalbėti: jiems lietuvių kalba svetima, neįdomi ir nereikalinga. Amerikinė aplinka taip veikia mažuosius, kad juo labiau jie neatsipirs tai amerikonejimo bangai, jei ji taip lengvai užlieja vyresniuosius. Mes, tremtiniai, savo pavardes, jų lietuvišką skambesį laikėme lyg kokiu turtu čia gi stebimės, kaip lengvai suamerikoninamos pavardės ir net vardai. Skaudu pripažinti faktą, bet ir tremtinių tarpe, dar vos metus išgyvenusių JAV, atsiranda jau tokie, kurie lengva širdim sutrumpinkina ir suamerikonina pavardę, suka Franko Kruko pėdsakais.

O vaikai, mūsų tremtinių atsigabentoji jaunoji karta? Ar gresia jai didelis nutautėjimo pavojus? Lengvai gali atsakyti: labai didelis. Čia pavojai gresia ne tik iš rafinuotai, pasakytai, veikiančios amerikoniškos aplinkos, bet iš vis, mažėjančio tėvų atsparumo tai amerikonejimo bangai. Jei pavardžių keitimas dar tėra tik paskiras reiškinys naujųjų ateivių tarpe, tai vis dėlto tenka stebėtis, kaip greit vyresnieji savo kalboje prisiima ne tik amerikietinį kirčiavimą, bet paskiras žodžius ir net posakius. Jei nesistebėti tokia permišta kalba senesnių ateivių tarpe, tai prisipažinsiu, nelinksmi nuteikia iš neseniai atvykusių tai girdint: Tai vyksta pirmaisiais metais, o kas bus toliau? Ar tai nėra nuodai lietuviškojo jaunimo tautiniam atsparumui? Ir todėl lengva suvokti, kad lietuviškumo išlaikymas aplamai ir jaunosios kartos mokymas lietuviškai, lietuviškoje dvasioje — tai pagrindinė problema emigracijoje ir ne tik JAV. Jai turi būti skiriamos visos tremtinių jėgos, pastangos, kūryba. Jei netekome tūkstančių jaunosios kartos iš senųjų ateivių, tai atdavimas nutautėjimo molochui naujųjų tūkstančių būtų jau per didelis nusikaltimas prieš tautą, prieš Sibiran ištremtuosius — tikruosius, ne iš vardo, tremtinius. Turėkime viltį, kad tokios baises duoklės šį kartą neteks atiduoti. Tai laiduoja kad ir tas faktas, kad tėvai yra pakankamai pažinę nepriklausomą tautos gyvenimą. Džiugina ir kai kurios tremtinių pastangos, pvz., daugelyje JAV kolonijų įkurtos ir šeštadieniais veikiančios vad. lietuviškos mokyklos. Entuziazmo kupini vaikai, su idealizmu, be jokio išskaičiavimo dirba vyresnieji — tai gražūs reiškiniai, verti visokeriopos paramos. Jei tokias mokyklas pavyks išlaikyti ir toliau tokiame pačiame pasiryžimo lygyje, jei bus dedamos didesnės pastangos ir pavyks pritraukti prie tų mokyklų ir senųjų ateivių vaikų — bus laimėtas didelis kovų etapas už lietuviškumą emigracijoje. Tai svarbi tema, jai tektų paskirti paskiras studijas, tad šios palaidos pastabos tegul būna tik savotiškas klausimo pajudinimas.

Is kaimynų spaudos:

DP teis vokiečių teismai

„Latvija“ praneša, kad sąjunginių valstybių trys aukštieji komisarai esą sutarę DP bylų sprendimą nuo 1950 m. sausio 1 d. atiduoti vokiečių teisų jurisdikcijai. Okupuota valdžia pasiliksianti sau tik tų bylų kontrolės teisę.

Susijungę estų laikraščiai

Ligi šiol tremtyje, Vokietijoje, buvo leidžiami du estų laikraščiai — „Eesti Rada“ ir „Eesti Post“. S. m. gruodžio 13 d. abu laikraščiai susijungė ir išleido vieną savaitraštį vardu „Pildipost“, kuris leidžiamas Geisslingene.

Estai gina repatriantus

Estų tremtinių laikraštis „Eesti Post“ iškelia faktą, kad labai daug sunkumų kai kuriems pabaltiečiams sukelia tremtiniam nepalanki IRO nustatyta tremtinių sąvokos definicija, kuria iš DP tarpo yra išskiriami repatriavusieji 1941 m. pabaltiečiai. „E. P.“ pažymi, kad dauguma jų yra ne kiek neblogesni patriotai, kaip ir kiti tremtiniai. 1941 metais „repatriacijos“ pagalba jie turėję būti iš savo tėvynės, kad išvengus mirties, ką kiti patriotai padarė 1944 metais. Daugelis jų būvę išleisti iš bolševikų kalėjimo vien todėl, kad užsirašė vokiečiais.

Pagal Estijos Respublikos įstatymus, jie tebesą Estijos piliečiai, nes nuo pilietybės nesą atsisakę, ką naujosios pilietybės negavę. Taigi tokie asmenys, pagal laikraštį, turį būti vienodai traktuojami su kitais DP.

Mirė Prof. Laurinovičs

XII. 5 d. Erdingene, Bavarijoje, po sunkios operacijos mirė paskutinės Latvii Tautinės Tarybos sesijos pirmininkas prof. Dr. Petris Laurinovičs. Velionis buvo gimęs 1902 m. Latgalijoje, pasižymėjo kaip žymus teologas. Profesoriaus Rygos universitete, vėliau buvo Latvijos katalikų Aglonos kunigų seminarijos rektorius. Tremtyje Sv. Sosto patvarkymu jis buvo paskirtas Latvii ir estų katalikų tautiniu delegatu Vokietijai ir Austrijai. Velionis palaidotas XII. 12 Erdingene.

Pulgis Andriusis

Copyright 1949 by Herbert Eisentraut, Tübingen

Bibliniuose vandenyse

IS RASOMOS KNYGOS „AUSTRALIJA KVIEČIA“

Vienas anglų valdininkas, paklauses savo chamtai tarną, dėl ko šis neįsirengęs haremo, gavo atsakymą, girdi, pirma, neturi tiek pinigų, o, antra, — ir tai svarbiausia, — turį pakankamai bėdų su vienintele žmona, kurios giminės tiesiog neduoda jam gyventi, dėl kiekvieno žmonos skundo mielieji gimnainiai ji koluoja ir net primuša. Šis visoms pasaulio uošvėms džiugus paprotys Sudane vedusiems vyrams labai apkartina ir taip jau ne saldų klajoklio gyvenimą.

Abiejų Raudonosios Jūros krantų, įmigusių amžių miegu, gyventojai neišvystę gyvos laivininkystės, gal, iš dalies dar ir dėl beribių sekulumo plotų, kuriose išsikūrę pasakiekieji koraliniai sodai.

Jeigu žiūrėtum ne iš General Stewart, bet iš žvejo valtys kur nors prie Port Sudano, tai negliai vandenyje ir viršum jo pamatytum nuostabių spalvų gėlynus, kuriuos bet gi sudaro ne gėlės, o gyvūnai, pasisavinę gėlės gyvenimo papročius. Plačiai išsiskėnosios medžių su raitytomis šalutinėmis šakelėmis, kurios spindi tvaskinamai raudonais arba šviesiai žaliais blyškiais (Dendrophyllia); tamsiai rudi, šokoladiniai, persimėtę ir liepsningai auksinius atšvaisčius didžiuliai grybai su apvertom aukštyn kepurėm (Fungia); rudagysliai, apibarstyti violetiniais, rožiniais arba skaisčiais baltais pumpurais — taurelėmis (Madrepora); pinkliai išvogtos smegenų masės, akmens, anemonų žiedai, plieskiamai geltonos plok-

štelės, suguldytos viena ant kitos. Prie šio reikalo dar prikišus nagus saulei, perlaučiai pr vandenį, galima vaizduotis, koks čia lėbautojiškias spalvų pokylis.

Ant povandeninių medžių šakų šakelių susispietę nesuskaičiuojami šimtai taurelių-pumpurų, kuriuose gyvena vienas žemiausių pasaulyje gyvių — polipas. Tai yra tikrai maišelis su sylute, pro kurią įeina maistas ir, atsiprašant, suvirškintas pro tą pačią išeina. Šis kiuras maišelis nedaro jokių judesių, neturi jokių organų, išskyrus čiuptelėjus, kuriais paraližuoja sugautą planktoną arba vandens bluselę ir įsitempia ją į virškinamąją virtuvėlę. Bepiga gyventi jam vandenyje, kur maistas nuolat plaukia pro burną, telieka tik ją sučiulpti. Tačiau kai kurios polipų rūšys net ir šio judesio tingi atlikti ir gyvena bendrai susidėję su mikroskopiniais augalėliais, kurie, išsikūrę ant polipo taurelės, maitina jį savo krakmolu, pagamintu saulės dirbtuvėje. Jie taip degeneravosi, kad gyvena tikrą augalo gyvenimą, nors ir Dievo tvarinijų knygom buvo įtraukti gyvulių grafoje. Tas pats gal būtų atsitikę ir General Stewart keleiviams, jeigu IRO jų būtų dykai maitinusi dar desėtk metų.

Tų lengvaduonių gyvūnų kalkiniai namai, spalvingosios šakelės, grybai, kempinės, smegenų riekiės ilgai lino iš jūros, povandeniniai rifais pastoję kelia laivams net persikėlė į krantus, kur stygo koraliniai uolų kalvos. Koraliniai rifai baigia praryti

liuoti savo kultūrinę, organizacinę veiklą. Daugeliu požūrių, tai tiesa. Daug čia tautybių bei rasijų pastebėsi kiekviename žingsnyje — ir baltųjų ir negrų ir geltonosios rasės atstovų. Įvairių tautybių atstovai turi savo organizacijas, pažnyčias, spaudą. Niekas jų nevaržo, leidžiama lojalumo ribose ir valdžios politikos kritika.

Jei tiek daug čia maišosi tautybių, lyg norėtusi jų savitumo bruožus, pav. jų kalbą išgirsti ir viešose vietose. Ir štai čia vėl susiduriame su tuo pačiu reiškinium — Amerikos gatvė, krautuvės, tramvajai, požem. traukiniai, pramogų vietos liudija kaip rafinuotai veikia ir ateivius amerikonejimo procesas.

Čia išgirsti kitą kalbą viešoje vietoje — be galo retas atsitikimas, nekaltant apie tautiečių grįžtančius iš susirinkimų ar koncertų. Tokias atvejais į tave bus atkreiptos visų akys, gi jei viešoje vietoje lietuviškai ar kita kalba kalbės vaikai — amerikiečių nusistebėjimui, gal ir pasipiktinimui, nebus galo. Kalbėti ne angliškai, skaityti ne amerikinius laikraščius jiems nesuprantama, tai kvepia kažkokia egzotika. Ir tai, tas mūsų tremtinių, traktavimas kaip kažin kokių egzotiškų paukščių, atsidūrusių amerikoniškoje jūroje, yra, pasakyčiau, labai neįtikimas. Lyg ir jauti kažin kokį kuždesį — ką tu čia demonstruoji negirdėtą kalbą, kalbėk angliškai, skaityk angliškai, būk amerikonas, būk su visais lygus! Mes Europoje buvome pripratę prie įvairių kalbų, tautybių, valstybių spaudos kioskose — o čia? Su žvake teks ieškoti kitokios spaudos — jos nerasi, ypač viešose vietose. Retai pamatysi kinuose ir ne amerikiečių gamybos filmus, nors joms, kaip žinome, pastaruoju metu žymiai pranašesnės už Amerikoje pagamintas. Nori pasiklausyti radio? Tegirdėsi tik vietos miesto stotis — toks jau aparatas. Per ra-

DP patvarkė komunistų mitingą

Kaip jau buvome pranešę, suimtam ir vėliau už 5.000 dolerių užstatą paleistam komunistų vadeivai Andriuiui gresia ištrėmimas, nes jis neturi JAV pilietybės.

„Vilnis“ perėitą penktadienį, gruodžio 16 d., kvietė visus lietuvius, „kuriems laisvė, kuria iki šiol naudojotės šioje šalyje, yra brangi“, atsilankyti į masinį mitingą Lietuvių Auditorijoje ir pareikšti savo nuomonę dėl redaktoriaus V. Andriulio arešto ir jam gresiančios deportacijos į Sovietų Rusiją.

Mitingas buvo tikrai masinis. Dar gerokas pusvalandis prieš mitingo pradžią prie Lietuvių Auditorijos pradėjo rinktis būriai lietuvių. Ir netuščiomis rankomis, bet su daugybe plakatų. O tuose plakatuose matėsi dvyknukai Stalinas ir Hitleris, kruvina Stalino ranka ir šūkiai: „Tevažiuoja visi Stalino pakalikai į Rusiją!“, „Kiekvienas komunistas yra Amerikos priešas!“, „Mes nekėčiame komunizmu, kadangi mes mylime demokratiją!“, „Bolševikai sugriovė mano namus ir nužudė mano tėvus“ ir t. t.

Keliom dešimtį žmonių vaikstant prieš auditoriją su tais plakatais, kiti dalino praeiviams informacinius lapelius, koks yra šios demonstracijos tikslas, o šimtai rinkosi į salę pasiklausyti nematytų kalbėtojų: „nabago“ V. Andriulio, L. Prūseikos ir advokatės Pearl Hart. Daugumą salėn susirinkusiųjų sudarė buvę D. P.

Mitingą pradėjo kažkoks jaunas tipelis, kalbėdamas angliškai ir pasigirdamas, kad jis tarnavęs kariuomenėje (tai naujiena!). Jis,

girdi, buvęs Europoje ir matęs, kad D. P. stovyklose yra visi naciai.

Po šio akliepiško šmeižto tas tipelis buvo nušvilptas. Kadangi susirinkimui nebuvo pristatytas joks pirmininkas ir kadangi šiek tiek pauro tvarka, V. Vijeikis pasiūlė, kad susirinkimo pirmininku būtų išrinktas B. Budginas, o sekretorium — R. Skipitis. Visi susirinkusieji tam audringu plojimu pritarė.

B. Budingas, perėmęs susirinkimo vadovavimą, negaišdamas laiko, pateikė susirinkimui tuos klausimus, dėl kurių susirinkimas šauktas.

— Ar teisingai pasielgė J. V. valdžia suimdam Andriulį? Kas už tai? — klausia pirmininkaujantis.

— Teisingai! Andriulį pas Staliną! — atsako susirinkusieji, ir pakyla miškas rankų.

— Kas prieš? — vėl klausia pirmininkas. Nepasikelia nė viena ranka.

— Ar Andriulis, kuris nėra šio krašto pilietis ir kuris knisai po demokratijos pamatais, dirbdamas Sovietų Rusijos naudai, turi būti deportuotas ton jo numylėton Rusijon? — vėl klausia B. Budginas.

— Taip! — ir vėl pakyla miškas rankų.

— Kas prieš? Vėl nepasirodo nė viena ranka.

Tada B. Budginas perskaito susirinkimo rezoliuciją — pareiškimą:

1. Šis susirinkimas yra šauktas šmeižti Ameriką ir ginti komunistus nuo gresiančios

Laisvųjų žurnalistų kongresas

Tarptautinė Rytų, Vidurio Europos, Pabaltijio ir Balkanų kraštų laisvųjų žurnalistų sąjunga prieš Kalėdas turėjo eilinį visuotinį atstovų susirinkimą Londone ir ta progą surengė du didelius mitingus, per kuriuos supažindino žmones su visa tuo, kas dabar dedasi jų, už geležinės uždangos atsidūrusiose, kraštuose. Holborn Halle buvo susirinkę per 1000 žmonių, kur įvairių tautų žurnalistai pavaizdavo anapus geležinės uždangos atsidūrusios Europos dabartį iš įvairių sričių. Lietuvių atstovas, p. Bajoriūnas, pateikė platų vaizdą apie tai, kaip rusai naikina tautas užimtuose kraštuose. Sitam mitinge kalbėjo keli išymūs britai visuomenės veikėjai: Cap. A. R. Blackburnas, M. P. majoras E. Beddingtonas Behrensas, M. C. Ph. D.

Dorchesterio salėje buvo mažesnis mitingas. Čia Europos dabarties ir ateities klausimais kalbėjo p. Harry Martinas, Amerikos žurnalistų sąjungos pirmininkas, p. Malcolm Mugeridge, iš „Daily Telegraph“, Sir Haroldas Butleris, K. C. M. G. C. B. ir Laisvųjų žurn. sąjungos tautiniai atstovai. Lietuvių žurnalistų atstovas Dr. Kuzminskas pranešė apie spaudos nelaisvę už geležinės uždangos. Kitomis dienomis Laisvųjų žurnalistų sąjunga syarstė savo gyvenimo ir veiklos klausimus. Plenumė pirmininkavo M. Papirnikas (čekas) pirm. vicepirm. buvo lietuvis (p. Lanskaronskis) antrasis — estas. Darbams paspartinti buvo sudarytos 4 komisijos. Visose lietuvių žurnalistai buvo atstovaujami.

Kongrese dalyvavo 120 atstovų, atstovaudami 13 tautų žurnalistus. 42 atstovai buvo atvykę iš kitų kraštų. Lietuvių žurnalistų delegaciją sudarė 8 žmonės, kurių 3 buvo iš kitų kraštų atvykę. (Britanijos Lietuvis)

deportacijos į Rusiją.

2. „Vilnis“ yra prorusiškias — komunistinis laikraštis.

3. „Vilnis“ redaktoriai, bendradarbiai, skaitytojai ir rėmėjai tarnauja Maskvai ir yra Amerikos priešai.

4. Amerikos lietuviai Chicagoje džiaugiamės demokratinėmis laisvėmis ir reiškiamo visišką ištikimybę Amerikos valdžiai.

5. Norėdami prisidėti prie demokratinų laisvių apsaugojimo, prašome Amerikos valdžios Vinčą Andriulį ir kitus šios šalies išdavikus komunistus išdeportuoti į jų skelbiamą „rojų“.

Si rezoliucija susirinkusiųjų taip pat vienbalsiai priimta. Neįsiraudo nė vieno, kuris pasisakytų prieš. Mėgimo kažką rekti L. Prūseika, Jonikienė ir pats V. Andriulis, bet jų balsas dingo griusmingame plojime priėmus rezoliuciją. O kai pirmininkaujantis B. Budginas davė jiems balsą, nė vienas iš jų neišdrįso kalbėti.

Susirinkimas baigtas galingai sugiedotu Tautos Himnu, giesme „Marija, Marija“ už komunistų nukankintuosius ir kankinamus tautiečius ir Amerikos Himnu. Po to susirinkusieji išsiskirstė, palikę salėje tužną raudonųjų, susirūpinusių savo galima kelione į taip giriamą „rojų“.

Susirinkime matėsi daug uniformuotos ir neuniformuotos policijos ir didžiųjų dienraščių reporterių, kurie su dideliu susidomėjimu viską sekė.

nus ir flirtuojanti. Taip pat į plaukus buvo išauktas nacionalinis vilkiukas, girdi, viena taurelė skuta bulves, o kita susėdo į raštininkų kėdes.

Daug barnių kilo, kai IRO palidovai ėmė skirti paleistus virtuvės darbininkus, per anksti apsidžiaugusius laisvę, į laivo dažytojus, kučie visą mielą dieną su teptukais, apsvynioję škeptomis galvas, turėjo kepti tropikų saulėje. Apsitaškė aliejiniai dažais, nejudę jie skaudžiau už visus patyrė, ką tai reiškia, kai saulė pakabinta tiesiai ant viršugalvio. Vaidams nuraminti eskorto karininkas paskaitė IRO susitarimą, kuris laivų vadovybėms leidžia panaudoti gabenamus emigrantus įvairiems ūkiniais darbams, papildant sumažintas įgulas. Buvo laivų, kuriuose dirbantiesiems emigrantams mokėdavo atlyginimus „prakuruotėms“ naujajai tėvynei, ir, galima suprasti tų bėdos dažytojų nuotaukas, pranešus, jog tai yra jų tik garbės tarnyba, o, be to, matant, kaip policijos vyrai eina pareigas, sėdėdami šešelyje, sukibę galvas ir ventilatorius, lyg pasirenge vamzdžiais išskristi į ora.

Kajučių grupių vadovai su pavaduotojais, kas rytą mazgoję grindis ir prižiūrėję, kad būtų paklotos lovos, labai pasipiktino, kai darbo istaiga išniekino jų pareigas, įsakius jiems iš laivo dugno į viršų nešioti sunkius baltinius maišus. Vėliau pavaduotojų etatas buvo visai panaikintas, perkeltiant juos plauti koridorius, tuo jiems iš rankų išmušant paskutinius valdžios likučius. Ilgainiui ir darbo ratą buvo įsukti vis pilnamečiai kelevitai, netekėjusios moterys ir ištėkėjusios viengėdės (taip vadino mebeikas žmonas). Lyg slibinui devynvalviui, arbatamui vis reikalaujant naujų aukų, buvo įtraukti ir pareigas ir nepilnamečiai, jeigu jų tėvai tam

Pasistūmę Bab-el-Mandebo įlankoje, laikantis italų Somalijos krantų, pagaliau, atsisveikinimo su Afrikos žemyno paskutiniu palidovu Guardafui iškyšuliui, kurio laukiniuose paplūdimiuose matėme moderniškai kazarminius pastatus, tur būt, iš neseniai nuo nuimtos operos: Impero Romano.

Po devynių parų margo plaukimo, atsisveikinė iš eilės su dviem kontinentais, išnirė plačiose Indijos vandenyno erdvės, nevienodais jausmais atsidusom:

— Dar devyniolika parų!

Jūrų ligos atkoms šis atodūsins reiškė:

— Dar devyniolika parų pragaro!

Tiems, kurie visą laiką lošė iš pinigų ir vis pralošė, tai reiškė:

— Dar aš tave apšukuošiu!

Virtuvininkų maistingumas kilo drauge su termometru, nes darbas tvankiose patalpose buvo nepavydėtinas, ypač kad reikėjo sukis labai miškiai, tris kartus į dieną pralėdžiant 816 valgytojų; mišią maždaug per vandenį, laiko. Kai jiems buvo prikišta, kad Neapolyje jie konspiratyviškai veikdami sulindo į maistingas tarnybas, dabar, numatęs ilgametį aiki, aiškino, jog kelevitų bendruomenė yra daug nusipelnė tiek ilgai nepaklusi dirbė be murmėjimo, o tuo tarpu kai policija tarnybos metu skaitanti roma-

VIII. Indijos vandenyse

Jūros ligos kandidatų nuogaštavimai, įplaukus į Indijos vandenyną, nepasitvirtino, nes čionai bangavimas buvo dar mažesnis, bent pirmomis dienomis, negu R. Jūroj. Tik termometras nežymiai, tačiau pastoviai kilo, nežinant ties kurioo brūkšneliu jis iš viso sustos. Adeno, kurio visai nematėm, įlankoje jau turėjome +29° C.

Virtuvininkų maistingumas kilo drauge su termometru, nes darbas tvankiose patalpose buvo nepavydėtinas, ypač kad reikėjo sukis labai miškiai, tris kartus į dieną pralėdžiant 816 valgytojų; mišią maždaug per vandenį, laiko. Kai jiems buvo prikišta, kad Neapolyje jie konspiratyviškai veikdami sulindo į maistingas tarnybas, dabar, numatęs ilgametį aiki, aiškino, jog kelevitų bendruomenė yra daug nusipelnė tiek ilgai nepaklusi dirbė be murmėjimo, o tuo tarpu kai policija tarnybos metu skaitanti roma-

JAV: Įsisteigė pirmasis PLB skyrius

Mūsų spec. bendradarbio pranešimas

Atsiradus didesniai tremtinių skaičiai J. A. V. -bėse, savaime iškilio susiorganizavimui klausimas. Tremtiniai Vokietijoje buvo įpratę būti susiorganizavę į vieną bendruomenę, todėl ir atvykę į JAV pradėjo kurti atskiras tremtinių d. -jas. Interesų skirtingumai buvo tie pagrindiniai akstinai kurti atskiroms organizacijoms, tačiau tuo pačiu nejučiomis atsirado nesutarimai tarp tremtinių ir seniau gyvenančių lietuvių, nes jie tame žiūrėjo tremtinių nenorą dėtis į jų nuo seniau veikiančias organizacijas, kurios, objektyviai vertinant, niekuomet negalėtų pateikti naujai atvykusių interesų.

VLIKO priimtas Pasaulio Lietuvių Bendruomenės statusas, beje, čia JAV nebuvo viešai svarstomas, nors ir buvo bandymas tą klausimą iškelti per Amerikos Lietuvių Kongresą New-Yorke.

Nenorint didinti nesuipratimų, Rochesterio gyvenančių tremtinių iniciatyva, buvo sušauktas platus vietos lietuvių ir tremtinių susirinkimas, kuriame vienbalsiai pasisakyta įsteigti pirmąjį J. A. V. -bėse Pasaulio Lietuvių Bendruomenės skyrių. Buvo išrinkta valdyba, kuri pareigomis pasiskirstė sekančiai: p-ku — dail. L. Vilimas, vice-p-ku — P. Pikūnas, sek. — H. Zemelis, ižd. — P. Narkelūnas ir vald. nariu — Dr. V. Lelevičius.

Reikia tikėtis, kad šia gražia Rochesterio lietuvių iniciatyva paseks ir kitos Amerikos lietuvių kolonijos, nes tik vieningu darbu galima pasiekti greitesnio nuomonų išlyginimo ir pagyvinti visą lietuvišką veiklą.

Tremtiniai neužmiršta pasilikusių

Prieš kiek laiko Rochesterio gyvenantieji tremtiniai surengė koncertą-balių, kurio pelnas buvo paskirtas Vokietijoje pasilikusiems ligoniams sušelpti.

Australijoje:

Laikinės vietovės naujiesiems ateiviams

(Mūsų korespondento Australijoje)

„The New Australian“ savo lapkričio mėn. numeryje, dėl aiškumo esantiems, taip pat ir vykstantiems Australijon, pateikia Australijos žemėlapi su pažymėtomis vietovėmis, į kurias naujieji ateiviai, pasiekę Australijos krantus, laikinai yra paskirstomi.

Pagrindinės mįšrios pereinamosios stovyklos yra šios: Bonegilla, Bathurst, Woodside ir Northam. Jose naujieji ateiviai išbūna keletą savaičių, atlieka įvairius formalumus ir paskirstomi į darbus. Moterys su vaikais yra paliekamos šeimų stovyklose, kol dirbą vyrai savo darbovietėse apylinkėse susiranda butą ar kambarį. Tokios šeimų stovyklos yra Greta ir Woodside. Buto ar kambario susiradimas kartais yra ir labai sunkus — dažnai užtrunka ir pusmetis. Ir vis tiek nesurandai.

Seimoms stovyklos yra numatyta greitai laiku įkurti ir dar šiose vietovėse: Cairns, Stewar Enoggera, Seheyville, West Sale ir Mildura.

Australijos Lietuvių Draugijos jubiliejus

Gruodžio 29 d. Sidnejuje Australijos Lietuvių Draugija mini savo veiklos 20-ties metų jubiliejų. Ta proga ruošiamas koncertas — pobūvis.

Ruošiamas įkurti Baletto Teatras.

„Australijos Lietuvis“ praneša, kad Pertho mieste, Vakarų Australijoje, yra perspektyvus įkurti Baletto Teatrą. Jau šiuo metu ten darbuojasi keletas lietuvių baletto artistų.

Baletto artistas B. Čuonovas kviečia atsiliepti visus baletininkus-es.

Lietuviška veikla Melbourne.

Australijos lietuvių draugijos Melbourne skyrius antriesiems savo veikimo metams išsirinke valdyba: pirm. K. Meldazys, vicep. ir sek. P. Baltutis, ižd. V. Saudargas ir nar. J. Kalpokas. Dabartiniu metu Melbourne mieste yra apie 500 lietuvių iš kurių 180 yra ALD nariai. ALD Sk. Valdyba per artuosius savo veikimo metus yra numachiusi įsteigti šias sekcijas ir komisijas arba jau veikiančias sustiprinti: 1. tautinių šokių, 2. muzikos, 3. sporto, 4. dainos, 5. spaudos, švietimo ir meno, 6. teisinių, ekonominių ir socialinių reikalų, 7. religijos ir 8. pramogų.

Pramogų komisijai numatyti še darbai: lietuviškų švenčių, koncertų, šokių vakarų, bendrų vakarienių — arbatėlių, ekskursijų bei piknikų ruošimas. Nutarta įsteigti fondą lietuvių klubui steigti. Tam tikslui kviečia Dr. jos narius apsidėti tam tikru mokesčiu, rinkti aukas bei organizuoti kitus pajamų šaltinius. Fondui tvarkyti paruošti statutą. Spaudos, švietimo ir meno sekcijai pavadama tuojau pradėti organizuoti knygyną, įvykdyti knygų rinkliavą bei sušaukti susirinkimą. Kreiptis į DP stovyklas Vokietijoje. Užvesti lietuvių kartoteką gyvenančių Melbourne ir apylinkėse, imtis iniciatyvos pagelbėti lietuviams suorganizuoti lietuvišką įmones bei paruošti statutą lietuvių savišalpos fondui ir, susirinkimui jį patvirtinus, imtis iniciatyvos tokių savišalpos fondų suorganizuoti. Tokį metinį veiklos planą priėmė ir papildė kultūrininkų pasitarimas, sušauktas ALD Melbourne skyriaus Valdybos.

Melbourne lietuvių suorganizavo ir savąjį orkestrą. Didesniajai muzikos instrumentų dalyi nupirkto skyriaus valdyba. Nutarta ir šiais metais suruošti bendras kūčias (M. Past.)

Dabar, prieš pat Kalėdas, buvo išsiusti Gautingeno, Heilbrorno, Schömbergo ir Ambergo sanatorijose guhntiems Tbc ligoniams 34 siuntiniai. Iš viso pasiūsta 461 svaras taukų ir 1920 plytelių skokolado.

Siaurėjant Vokietijoje globos įsteigų veiklai, be abejo, šitokia parama ligoniams yra labai svarbi. Kiek teko išgirsti, ir kitose vietovėse buv. tremtiniai organizuoja panašias siuntas.

Apie deportacijas amerikiečių spaudoje
Rochesterio išėnas didžiausias popietinis amerikiečių laikraštis „Rochester Times-Union“ gruodžio 27-28 dienomis išėlė išidėjo 3 buv. „Minties“ redaktorius Henriko Zemelio straipsnius apie bolševikų vykdomas deportacijas Lietuvoje. Plačiai ir išsamiai aprašytas 1948 m. gegužės 22 d. trėmimas, kurio metu buvo išėvėta apie 100.000 asmenų. Straipsniai papuošti autorius nuotraukomis ir trumpomis žiniomis apie H. Zemelio veiklą Lietuvoje ir tremtyje.

Tai jau antrasis H. Zemelio pasirodymas amerikiečių spaudoje. Pirmas straipsnis buvo idėtas birželio 15 d. proga, kurio ištraukas išidėjo vokiečių ir austrų spauda.

Tenka girdėti, kad H. Zemelis jau baigia susitarti su vienu didžiausiu JAV žurnalu „The Saturday Evening Post“ dėl patalpinimo ilgesnio straipsnio apie bolševikų okupaciją ir pogrindžio veiklą.

Vyt. G.

Pasisekęs koncertas

Clevelando „Lietuvių Radijo Valandėlė“, kuriai vadovauja Pijus Jaunutis Nasvytis gruodžio 18 d. suruošė viešą solistų Augaitės ir Baranauko bei pianistės Birutės Nasvytytės-Smetonienės koncertą. Klausytojų buvo susirinkę daugiau 800. Koncertas turėjo didelį pasisekimą.

Vyt. Sutas Australijos rinktinėje.

Šių metų vasario mėn. Naujojoje Zelandijoje numatoma įvykdyti didžiulę Anglijos Imperijos sporto olimpiada, į kurią Anglija siųs apie 100 geriausių atletų. Kanada — 60 ir Australija net 120—140, kas valdžiai kaštuos apie 12.000—14.000 sv. Šių rinktinių australų sportininkų skaičius jau šiandien yra įtrauktas ir vienas lietuvis — Vytautas Sutas iš N. S. W.

Prieš dvi savaites Dabau krepšinio turnyre, kur dalyvavo 4 N. S. W. miestų komandos, viešėjo ir V. Sutas su savo darbovietės bendradarbiais. Turnyro vadovybei prašant, V. Sutas sutiko keturiese ginti lietuvišką spalvas ir puikiai jas apgynė. Jo bendradarbis A. Ramanaukas taip pat daug žadanti krepšinio asmenybė. Ir dar perą žaidikų, tik Australijoje pradėjusių žaisti krepšini, turnyre išplėšė antrą vietą 21—11,49 N.S.W. valstijos rinktinė žaidė prieš New-Castles miesto rinktinę. Ir šį kartą prie valstijos laimėjimo daug prisidėjo V. Sutas, parodydamas aukštą krepšinio žaidimo techniką ir taiklius metimus. (M. Past.) J. Rimas

Ispanijoje.

Mirtis kacete

Pereitamo LIETUVIO numeryje paskelbėm ištrauką iš „Die Neue Zeitung“ apie vieno lietuviu žuvimą Nanclares kacete. Dabar gavome sekantį laikraščio laišką:

„Mes dėkojame už jūsų gruodžio 23 d. laišką, kuriame klausiate, ar nebūtų galima sukurti mūsų str. „Was geht in Nanclares vor?“ minimą lietuvių. Šiandien jau galime jums pranešti jo pavardę:

Joseph (Juozas) Repskas

Savaime aišku, kad stengsimės sužinoti jo gimimo datą ir kilimo vietą. Kai tik galėsime, vėl jums parašysime.“

Airijoje:

Baugi ateitis

Kaip jau esame pranešę (žiūr. str. „Pakeliui į laisvę“ LIETUVIO Nr. 39 pagarsėjusiu „Victory“ laivu iš Švedijos į Kanadą bėgo ir keletas lietuvių. Laivas buvo priverstas sustoti Airijoje, kur jo keleiviai apgyvendinti kariuomenės stovykloje. Į tą stovyklą Kanados vyriausybė pasiuntė savo imigracinę komisiją, kurioje keleivius „skyringuoja“. Vienam iš keleivių rašoma:

Lapkričio mėn. perėjom per visus tris Kanados specialios komisijos skyrius. Kai kas jau gavo ir visas. Tai daugiausiai estai ir lenkai. Tie, jei turi pinigų ir gali apsimokėti kelionę, gali išvažiuoti. Nepasiturintieji toliau liko stovykloje, būgštaudami dėl neiškilios rytojaus. Mes lietuviai nė vienas iki šiol vizų negavome. Taip pat vizų iki šiol negavo rusai ir somiai. Ar būsime įleisti į Kanadą? Štai klausimas, kuris mus dieną naktį kankina. Ilgas laukimas ir mus supanti nežinia labai veikia. Nors mūsų maito daviny ir taip kuklus, tačiau paskutinėm dienom ir jo nesuvalgom. Nėra noro. Kai kam jau pradeda vaidintis deportacijos ir „tėvynės“ vaizdai. Nors mūsų kelionė pargarsėjo visame pasaulyje ir apie ją daug rašė visų kraštų spauda, bet konkrečios pagalbos iki šiol nesuteikė JAV liuteronų organizacija, kurios atstovas Londone aplankė mūsų stovyklą ir padėjo liuteronų-evangelikų tikybės asmenims siekti laisvės.

Kalėdų Švenčių ir Naujųjų Metų proga LTB Z. Taryba sveikina Apygardų, Apylinkių ir Seniūnijų pareigūnus ir visus mūsų Bendruomenės narius. Nenustokime viltyti, dirbkime ir tuo artinkime Tėvynės išlaisvinimo valandą.

Pirmininkas.

Kalėdų Švenčių ir Naujųjų Metų proga sveikinu visus Anglų Zonų gyvenančius Kolegas, švietimo ir kultūros darbuotojus, ir linkiu neapleisti tos dirvos nei tremtyje nei grįžus į brangią Tėvynę.

M. Krikščionas
Z. V. Inspektorius.

PAVERGTOJE TĖVYNĖJE

Naikinami kultūros paminklai

1949. XI. 29 d. „Tiesoje“ skaitome: — Lietuviški buržuaziniai nacionalistai mokoje tik šūkauti apie kultūros ugdymą, bet iš esmės kultūros kėlimui nieko nedarė. Krašte istorinės vietos buvo apieistos, iš istorinių pilių imamos plytos, akmenys... Toliau: — Tik Tarybų valdžia susirūpino jų apsauga. Tame pačiame straipsnyje pateikiami ir konkretūs Tarybų valdžios „rūpesčio“ dabar įrodymai:

„Zinomasis Gondingos piliakalnis ariamas; Panevėžio apskr. ir valsč. Berčiūnų pilkapiai, visos Tarybų Sąjungos įžymiesiems archeologams žinomi kaip ypatingos vertės archeologiniai objektai, neatsakingai „kraštotyurininkų išknaisioti... Iš Kringos apskr. Salantu vasč., Latvų kaimo VI-X amž. sen. kapio žvyras tebevežamas net sunkvežimiais. Beveik visi piliakalniai ariami Šiaulų apskrityje. Meškiūčių Jurgaičių Pilies kalnas ardomas“...

Subolševikinta „Gražinos“ opera

Kaip praneša „Tiesa“, spalio revoliucijos garbei buvo atnaujinta kompozitoriaus J. Karnavičiaus opera „Gražina“. Prieš ruošiant pastatymą, „opera dar kartą buvo peržiūreta ir perredaguota. Stengtasi, kad ji būtų istoriniu ir idejiniu-meningu požiūriu teisinga“. Iš tolimosio recenzinio aprašymo matyti, kad kunigaikštis Liutaukas, Gražinos vyras (solistas J. Indra) buvo vaizduojamas kaip feodalinis buožė, kuris „vargino liaudį brožudiškais karais“. Iš kitų artistų pažymėtinai: V. Dagelytė — Gražina, J. Stasiūnas — Rimvydas, Tamulevičiūtė — Ramunė, V. Česas — Laimutis, R. Marijošius — Kvieslys, A. Vasiliauskas — Vaidila, Z. Paulauskas — bajoras. St. Sodeika — Krivis, V. Mikšaitė-Pažas, Režisavo A. Zauka. Dirigentas — A. Kalinauskas. Dekoracijų eskizus pagamino dail. R. Songailaitė.

Permaža raudonųjų kampelių

1949. XI. 24 d. „Tiesos“ korespondentas skundžiasi, kad Telšių miesto ir apskrities darbininkų, netgi partinių darbuotojų tarpe, reiškiiasi visiškas abejingumas partine veikla. „Ar reikia stebėtis, kad Telšių MTD direktorius Gazovas pavertė raudonųjų kampelių savo butu. Ar ne dėl tų pačių priežasčių visame Telšių mieste yra tikrai 3 raudonieji kampeliai, o tokioje imonėje, kaip sviesto gamykla, kurioje yra žymus darbininkų skaičius, iš viso nėra raudonojo kampelio.“ „Tiesa“, smarkiai užpuola „Už Tėvynę“ (Svenčionių apskr. partijos organą) kam jis „maža dėmesio skiria vidiniam partiniam darbui pirminėse partinėse organizacijose, visiškai nerašo apie jaunų komunistų auklėjimą, nenušviečia partinių or-ųjų patyrimo vystant tarp kolūkių socialistinį lenktyriavimą.“ „Tiesos“ Nr. 274-49. XI. 22 skaitome:

„Tiesos“ redakcija nepakankamai kovoja už igyvindinimą VKP (b) CK nutarimo dėl darbininkų ir valstiečių korespondentų respublikinio suvažiavimo rezultatų. „Tiesos“ redakcinė kolegija nepakankamai dėmesio skiria darbu su darbo žmonių laiškais pagerinti, silpnai vadovauja redakcijos laišku skyriui. Darbas su laiškais netapo vienu svarbiausių viso redakcinio kolektyvo reikalų. Redakcija nepakankamai kovoja, kad būtų veiksmingi tiek skelbiamieji, tiek ir ištyrimui persiunčiami darbo žmonių laišku. Biurokratiškai žūri ir darbo žmonių laiškus. Nutarimas ipareigoja „Tiesos“ redakcinę kolegiją (ats. redaktorius drg. Zimanas) pašalinti nurodytus trūkumus“.

Jaunimo militarizavimas

Lietuvos mokyklose bolševikų partija paskutiniu metu pradėjo smarkiu tempu steigti moksleivių organizacijas raudonosios armijos rėmimui. Organizacijos tikslas — stiprinti militarizmą moksleivių tarpe.

Vokietijoje:

Gražiai veikianti gimnazija

Anglai parinko Schleswigo-Holsteino tremtinių gimnazijos vietą Neustadte. Tai yra senas miestelis tarp ežero ir jūros. Gyventojų per 15.000. Prieš karą buvo tik 7.000. Turi du kinas, muziejų ir teatrą. Tremtiniai gyvena įlankos pusiasalio kauburyje, kuris beveik iš visų pusių apsuptas jūra. Moksleiviai net pertraukus metu gali šmirinėti po pakrantes, o vasarą po darbo — maudytis, saulėje gulėti ir laiveliu plaukioti.

Gimnazijos patalpos kartu su bendrabučiu yra puikios ir šviesios. Geresnių ir negalimų norėti. Neveltui čia buvo įkurta moderniausia povandeninių laivų mokykla. Šalia yra didžiulė sporto aikštė ir gimnastikos namai. 1948 m. spalio 1 d. pradėjus mokslo metus lietuviai turėjo 80 mokinių, o latviai — 40. Pradžia buvo sunki. Lietuvių ir latvių visuomenė ir jos atstovai neparodė reikalingo supratimo ir ilgą laiką skersavo. Latviai net juodas vėliavas buvo iškėlę. O reikėjo anglams už jų sumanytą tik padėkoti, kad jie pasirūpino susieję daugia moksliečių į vieną vietą, aprūpino geresnėmis patalpomis ir geresnėmis gyvenimo sąlygomis moksleivius ir mokytojus. Ypač šiuo atžvilgiu daug pasidarbavo Mr. Fraiser-Thomsonas iš C. C. G 626, kuris parodė nemažą kantrybę ir rūpesčio susikūrusiai gimnazijai.

Šiuo metu gimnazija turi 110 moksleivių, latvių — 230 ir lenkų — 130. Lenkų gimnazija išsikūrė vėliau, 1949 m. birželio mėn.

Gimnazijos tvarkomos pagal anglų būdą. Bendras direktorius, jo padėjėjas ir raštinė rūpinasi visų trijų gimnazijų ūkine būkle ir visais kitais bendro pobūdžio reikalais. Iš pradžių direktorius buvo latvis, paskiau lenkas. Abu stengėsi su visais gerai sugyventi. Dabar gimnazijos direktoriaus pareigas eina lietuvis M. Slabokas, kuris pasižymi taktu ir gerais norais padėti šiai mišriai mokyklai. Be to, kiekviena gimnazija turi dar ir savo direktorių.

Nors mokiniai atskirai mokosi ir atskiruose kambariuose gyvena, tačiau turi daug bendro: kartu valgo, kartu pramogos rengia. Pramogų metu dalyvauja ir anglai. Ypač mylėjo mokinius stovyklos komendantas Mr. Spendlove: joks susirinkimelis be jo neapsidavo ir, kur galėdavo, slaugydavo mokinius. Nepaisant abejonių besikuriant gimnazijoms, margatautė jaunuomenė, reikia pastebėti, gražiai sugyvena. Nenoromis skverbiasi mintis: mes seniai nesugebėjome susikalbėti tėvynės labui su savo kaimynais, jaunimas gal pasimokys iš mūsų klaidų...
Vadovybė rūpinasi visokiais būdais moksleiviams padėti. Bendrabučiai yra švarūs, spintos, lovos, čiužiniai ir antklodės naujos. Yra centralinis šildymas. Skalbinius išplauna ir sutaiso. Valgo penkis kartus į dieną. Be to ir JMCA moksleiviams yra padėjusi. Atostogų metu kiekvienas moksleivis galėjo po dvi savaites pasiėsti stovyklaudamas prie gražaus Behlerio ežero, netoli Malentės. Ši draugija šelpia moksleivius kny-

gomis ir kitomis mokslo priemonėmis. Gimnazija turi savo kiną, kur dažnai rodomos ir mokslinės filmos. Anglai dažnai skaito moksleiviams paskaitas, taip pat jie padovanojo lingvafoną, kad geriau išmokytų angliškai tarti.

Daug dėmesio skiriama fiziniams lavinimui. Sportuojama išsijuosus.

Buvęs gimnazijos direktorius P. Gaučys ir dabartinis direktorius K. Seštokas stengiasi sukomplektuoti gerų mokytojų kadrą.

Neustadto moksleiviai turi daug darbo. Prarėtėjus veikliųjų eilėms, jiems tenka ir kai kuriuos visuomeninius darbus atlikti.

Gruodžio 7—11 d. anglai Lübecke suruošė bazarą invalidų ir džiovininkų naudai, kur pardavinėjo tremtinių padarytus rankdarbius. Kad pritrauktų žmones, buvo nemokamai rodoma programa, kurią daugiausia išpildė moksleiviai. Čia visas dienas pasirodė ir lietuvių moksleiviai. Jie turėjo didelį pasisekimą. Chorui vadovavo neseniai pradėjęs gimnazijoje dirbti Pr. Džekčiorius. Gimnazijos choras jau dainavo Hamburgo radijofone ir kitoms anglų radijo stotims. Choras gimnazijai labai svarbus, nes dažnai atvyksta svečiais, todėl chorui tenka padainuoti.

Gruodžio 21 d. erdvioj menėj visos trys gimnazijos turėjo Kalėdų eglutę. Ta proga direktorius M. Slabokas palinkėjo visiems linksmų Kalėdų ir sėkmingo darbo. Po to buvo giedamos anglų, latvių, lenkų ir lietuvių kalėdinės giesmės. Buvo perskaityti Adolfo Venslauskio tai progai sukurti eilėraščiai, kur įspūdingai išskeliamas simboliinis palyginimas benamių tremtinių su benamiu Kristumi. Taip išsiskirstė išsilgę tėvynės ir susirūpinę nežinoma ateitimi.

Dr. J. Rmk.

Kūčių vakaras Wentorfo pereinamojoje stovykloje

1949. XII. 24 d. 16,30 val. Wentorfo emigruojantieji lietuviai susirinko į stovyklos kantiną praleisti lietuvišku papročiu kūčių vakarą. Vakarienėje dalyvavo be 140 lietuvių ir lenkų bei ukrainiečių tautinių grupių atstovai, kurie susirinkusiems lietuviams tarė šilta pasveikinimo žodį. Svetės iniciatorius kun. F. Kireillis pradėjo tradicinę kūčių vakariene nuoširdžiu žodžiu, malda ir plotkelėmis. Kūčių nuotaika buvo jaukiu lietuviška. Švarūs gelėmis išpuošti stalai, neperdaug turtingi, bet kruopščiai paruošti tradiciniai lietuviški kūčių vakaro patiekalai bei pačios šventės eiga ir tvarka daug prisidėjo prie vakaro intymios nuotaikos — tuo labiau, kad šioje stovykloje lietuviai šiaip jau nėra vieni su kitais ypatingai susigyvenę dėl dažno gyventojų keitimosi. Lietuviai ligoniai, gulį Wentorfo vietos ligoninėje taip pat nebuvo užmiršti. Katalikų lietuvių parapijos klebonas kun. F. Kireillis aplankė visus su lietuvišku pasveikinimu ir plotkelėmis, taip pat ligoniai buvo aprūpinti kūčių valgais, nors bendroste kūčiose ir negalėjo dalyvauti.

Šiuo metu Wentorfo pereinamojoje stovykloje gyvena apie 300 lietuvių. Žinoma, pastovų gyventojų skaičių būtų sunku nustatyti dėl nuolatinio keitimosi. Vieni atvažiuoja ir per porą savaičių kelias į Grohną, kad iš ten plauktų į Ameriką. Kiti, nepavykus įstaiigose susitvarkyti, lieka ilgesniam laikui. Yra šeimų, kurios čia jau gyvena pusę metų.

Tautinės grupės savo mokyklų neturi. Vaikų darželis yra tiksliai vienas internacionalinis. Žmonės, spaudžiami emigracinių rūpesčių bėga pas vietos kleboną kun. F. Kireilį, kurio durys nuo ankstaunas ryto iki vėlaus vakaro lankytojams ir prašytojams neuždaro. Taip pat kun. F. Kireillis globoja lietuvius ligonius, gulinčius aplinkinių vietovių ir Hamburgo ligoninėse, lankydamas juos ir remdamas materialiskai. Kito lietuvių atstovo Wentorfo pereinamojoje stovykloje nėra.

Wentorfo stovyklos lietuviai per vietos radio sveikino 59 DPACS, IRO, Amerikos konsulatą ir kitas tautines grupes šv. Kalėdų ir Naujų Metų proga.

Kalėdų pirmąją dieną po pietų stovyklos kantinėje įvyko eglaitė lietuvių vaikams. Kalėdų senelis „buvo“ iš Lietuvos su lietuviškais skrebučiais ir pančiu. Vaikai turėjo daug baimės ir daug gardaus juoko. Ekspromtu suorganizuota šiočia tokia programėlė.

1949. XII. 30 d. išėjo paskutinis šiais metais emigrantų transportas į Grohną. Ald. Kazlauskienė

Skautiškuoju keliu

SVEIKINIMAS SKAUTAMS

Naujųjų Metų proga sveikinu visus lietuvius skautus ir skantes Vokietijoje. Linkiu šiais metais neapleisti skautiškojo darbo tremtyje ir nepamiršti, kad skautybė, auklėdama ir stiprindama Jūsų charakterį, padės išryškinti ir Jūsų lietuvišką būdą, o išsiviejo suteiks galimybę palaikyti ryšį su savaisiais ir saugos, kad nenuskėstumėte svetimųjų jūroje.

Vyr. skn. V. Šenbergas,
P. L. S. Vokietijos rajono vadeiva.

I Lietuvą sovietiniu parašutu

Pradžia Nr. 45

Aš noriu valgyti. Mano kisenė tik vienas Lietuvos sidabrinis litas ir 60 rusiškų kapeikų. — Pranai, — sakau, — o tu ar turi pinigų?

— Siek tiek atsiras, ir kai privažiuosime stoti — nusipirksime valgyti. Cia pat stovis vyras įsikioję mūsų kalbą ir sako:

— Kai dėl valgymo, tai būkit ramūs. Pamirškite, ką tai reiškia. Pripraskite gyventi savo mėgalais...

Bėgo laikas ir stotys. Beveik niekur traukinys nesustojo. Nė išvėžtųjų taip stropiai nesaugojo. Galėjome kiek norėdami su jais kalbėtis.

Mūsų nebepravijo vokiečių lėktuvai. Nesigirdėjo ir patrankų dundėjimo. O traukinys vis bėgo į Rytus. Sargybos nepatriškė budoje ir nesidomėjo nei mumis, nei deportuojamaisiais. Tik kur gi išbėgsi?

Deportuojamieji visiškai nežinojo, kad prasidėjęs karas tarp TSRS ir Vokietijos.

— Kodėl jie nepradėjo karo, kai mes buvome laisvi? — sakė jie. — Dabar mums, rodos, vis tiek. Nematysime Lietuvos nei savųjų.

Mes vis dar negauname nieko valgyti. Tiesa, stotyse yra pakankamai šilto vandens, tik jau mes šildome savo išalkusius vidurius. Ir taip buvo iki pacyto Uralo kalnų.

Sukaborkos kolchoze

Kiek ilgiau sustojome tik vienoje Baškirijos stotelėje. Cia galima gauti pirkti, bet tik vien avienos, nei bulvių, nei duonos. Bet aviena tai labai įvaiziri: ir virta, ir džiovinta, ir kepta. Stovėjome 10 valandų ir mano draugas prisipirko jos tiek, kad nereikėtų ilgesni laiką bado kęsti.

Baškirijos stotelėje Zolotogorski paašikėjo ir mūsų kelionės galutinis tikslas — Čeliabinskas.

Gal tūkstančius kilometrų važiuavome beveik nesustodami. Tik liepos 30 d. mes išsodinome vienoje vietovėje, kuri buvo 80 km atstu nuo Čeliabinskio. Tai buvo Suče rajone. Cia jau buvo atvykę kolchozinkai, vežimais, pakinkytais jaučiais ir karvėmis. Mus, 50 bėglių, paėmė pats kolchozo pirmininkas.

Sukaborkos kolchoze mus ilgai klausinėjo, surašinėjo naujas anketas, tačiau nė vienas tardytojas nepaklausė, ar nori valgyti? Niekas nepasirodė nei duonos, nei bulvės. Gavome ir „butus“. Nei lovų, nei patalinių. Kuo nori apsiklok, ir ką nori pasiklok. Mūsų su Pranu patekome pas vieną našlę, kurios vyras buvo žuvo Lenkijos kare. Teiravomės pas ją bene duos mums kolchozas drabužių.

— Kur jis duos, kad pats nieko neturi. Mes jau 20 metų čia dirbame, ir tai nieko negalime užsidirbti. Ką uždribsime — viską atiduodame valstybei. Dažnai ir duonos plutos neturime. O kai karas prasidėjo — dar blogiau — viskas frontui.

Gulėjome ant grindų, savo švarkelias apsikloję. Rytą gavome po 500 gramų duonos, bet nei sriubos, nei kavos, ir tuojau išstūmė į lauką šieno piaiuti. Piovėme dalgiais, mes mašinų kolchoze nebuvo. Reikėjo išdirbti nustatytą normą. Išdirbsi — gausi kiek duonos, miltų ar nemaltų grūdų. Neišdirbsi — ne. Tas normos dydis — tik vieni juokai. Bet kai žmogus nevalges — nelengva.

Kai čia kiek pagyvenome, mano Pranai sakė: — Dabar aš pats matau, kad ta komunistų partija tik žmones mulkina. Jeigu čia teks ilgiau būti — nudėsime badu.

— Badu tai gal dar nenudėsime, bet tu laikyk gerklę ir daug nekalkėk, kad kartais kas užgirdės, nesutrumpintų mūsų dienų. Ar tu nežinai, ką pasakoją Šura?

Skrudžių bėgimas ir mirtį

Yra viena skrudžių rūšis, vadinama Eciton hamatum. Jei šios rūšies skrudžė įdėsi ir lėkštė, ji pradės ratu bėgti aplinkui ir bėgs tol, kol pavargs, nusilps ir žus. Vaizdas bus tas pat, jei lėkštėn įdėsi daugiau tos pačios rūšies skrudžių. Jos bėgs ir bėgs viena paskui kitą, kol neliks nė vienos gyvos.

Kas čia atsitinka? Ar nustoja veikęs gyvio instinktas, kurio jis visada klausio? Iš dalies į šį klausimą galima atsakyti „taip“, nes instinktas nėra priaugęs prie nepaprastų situacijų.

Spraginė širšė savo gyliu nužudo vabzdį, iškasa duobelę, į ją įtempia savo auką, sudeda kiaušinėlius ir duobelę vėl užkasa, kad išsirytų jaunikiai rastų sau pakankamai maisto. Tačiau jei, širšei besidarbuojant su nužudytoju vabzdžiu, ant duobelės kranto padėsi kitą nužudytą vabzdį, ir ji, iš duobelės išlipdama, pastebės jį — jai atrodys, kad ji savo auką užmiršusi užkasti. Ji atkas duobelę, bet čia ras užkaustąjį vabzdį; reiškia duobelę reikia vėl užkasti. Ir tai kartosis tol, kol širšė, visiškai išsėmsusi, čia pat ras mirtį, arba mokslininkas antrąjį vabzdį pašalins. Taigi, gamtoje yra situacijų, prie kurių instinktas nėra priaugęs, ir kiti atvejais teisinga reakcija gyvį sunaikina. Minėtosios skrudžės dažnai ir be lėkštės pradeda

Lūdnoš Suros ir Petuchovos istorijos

Sura buvo traktorininkė, 18 metų. Valdė ir kombainą. Kartą atvažiavo NKVD ir ją išsivežė. Tik po dvidešimties metų grįžo iš Sibiro.

1938 m. ji turėjo dirbti su kombainu dienų ir naktį. Motore mažai alyvos, kurios kolchozo vadovybė laiku neparūpino. Pagaliau brigadierius išsijudino. Tačiau miestelyje jis pradėjo gerti ir alyvos neatvežė. Kitos dienos rytą, pristigus tepalo, Sura sustabdė mašiną, kad nesugadintų traktoriaus.

— Kodėl nedirbi? — paklausė kolchozo pirmininkas.

— Nėra alyvos — atsakė Sura. — Brigadierius išvažiavo vakar jos parvežti ir vis dar negrįžta.

Prisistatė NKVD. Nei teismo, nei nieko. Sura išsivežė. Ji net nežinojo už ką turi sėdėti kalėjime. Tik vėliau paašikėjo — jos kaltė dvigubas sabotazas: 1. Kad traktoriuje nebuvo alyvos, 2. Kad sustabdė motora.

Štai dar antras atsitikimas, kurio liudininkais buvome mes patys:

Kolchoze gyveno našlė Petuchova su 3 mažais vaikais. Jos vyras žuvo Lietuvoje, ties Vilkaviškiu, pirmosios karo dienomis. Vieną dieną ji sakė brigadieriu:

— Aš šiandienį darbą neatėisiu.

— Kodėl?

— Turiu savo vaikams išplauti baltinius ir bent kartą per metus juos nuplausti.

Petuchova tą dieną į darbą ir neatėjo. Neatėjo ir niekad daugiau. Pasakoją, kad ji gavusi trejus metus kalėjimo. Vaikai

liko ne tik be tėvo, bet ir be motinos. — Dabar matau, kokia yra darbininko laisvė Tarybų Sąjungoje — tarė man viena kartą Pranai.

Tegu rusiškos varnos drasko tavo kūną...

Vokiečiai jau buvo prie Maskvos ir Leningrado. Tai buvo 1941 m. spalio mėn. Kolchozo pirmininkas atvežė krūvą mobilizacinių šaukimų. Vyras juos paėmė, paskaitė, pažūrėjo vienas į kitą, padėjo šakes ir nenoromis, lėtai žingsniais nuėjo į „Vajenkomatą“. Tik vienas Aleksej Gruškovas perkaitęs raštą numetė ant žemės, susikeikė stipriais rusiškais žodžiais ir tarė:

— Aš neisiu. Už ką gi turiu kariauti?

— Kaip tai? — paklausė kolchozo pirmininkas.

— Cia išdirbau aš 20 metų — nemačiau geresnės duonos kėsnio. Už ką turiu kariauti, ką ginti, jeigu nėra nei mano namų, nei mano turto, nei, pagaliau, ko valgyti? Geriau čia numirti, kaip ten kur svietimoje žemėje varnos mano kūno mėsą nešios.

Už valandos prisistatė NKVD.

— Ar neisi į vajenkomatą? — klausia.

Gruškovas pakartojo savo žodžius, pasakytus kolchozo pirmininkui.

NKVD-istai pasitraukė toliau nuo mūsų visų, kiek pasitarė ir, grįžę atgal, išsivedė Gruškovą. Paėję drauge 20 žingsnių tą vyrą nušovė.

Tegu dabar rusiškos varnos tavo mėsas drasko — tarė jie, palikę lavoną. Ir nužygiavo toliau.

(B. d.)

Sunes parašutininkai

AMERIKIEČIŲ AŠIGALIO MOKYKLA

Zinomas anglų žurnalistas Ward Price, keliaudamas sovietų pasieniais, apėmė ir Aliaską. Viename reportaže jis pasakoja apie JAV kariuomenės ašigalio mokyklą.

„Ilo mokykla“ buvo parašyta ant vienos pilkos medinės trobelės durų. Mane nukratė širdis. Ne dėl šalčio, bet iš baimės. Kas yra skraidęs Aliaskoje, šalčiams ir pūgoms siaučiant, kas matė kaip aerodromo personalas valė lėktuvų sparnus nuo sniego, kad jie neapsaltų, tik tas gali įsivaizduoti, ką reiškia lėktuvo avarija arktikoje. Tas supras, kaip svarbi yra toji mokykla.

„Aliaskoje žiemą yra maždaug tos pačios skridimo sąlygos, kaip ir šiaurinėje JAV dalyje — pasakoją vienas lakūnas — tik čia dažnai pasitaiko, kad debesys gali susidurti su uolomis.“

JAV karo aviacija pratina visus savo lakūnus skraidyti šiaurės srityse. Lakūnai turi visą savaitę išgyventi tarp sniego ir ledu, o maisto per tą laiką neduodama daugiau, negu kad būtų buvę bėdos atsitikimu. „Sitas apmokymas turi jaunuoliams pašalinti šalčio baimę“ — sausi pastebėjo „Ašigalio mokyklos“ viršininkas pulkininkas Bollerdusas.

Vienvietis naikintuvas negali paimti daug krovinio. „Greičiau sušalama, negu mirštama badu“ — sakė pulkininkas. Todėl ir naikintuvų lakūnas turi miego mašią ir sniego peilį, kurio pagalba galima pasistatyti ledo trobelę. „O svarbiausias yra šitas dalykas“, paaiškino pulkininkas, „tai yra svarbiausia iki šiol išrasta nelaimės atvejui paruošties dalis, kuri ypač svarbi moralės palaikymui.“ Sitas „dalykas“, ku-

rij man pulkininkas įteikė, buvo pailga metalo dėžutė, 15x6x3 cm dydžio. Jis sveria apie 2 svarus. Viename gale yra rankena, kitoje išlėsiama radijo antena. Lakūnams tas radijo aparatas pritvirtinamas prie jų kombinizonų kamušalo.

Sukdamas rankena, su parašutu iššokęs arba lėktuvu nusileidęs, lakūnas gali šauktis pagalbos 350 km nuotolyje. Gelbėjimo lėktuvai gali tuojau nustatyti kryptį, iš kur tas pagalbos šauksmas ateina ir nelaimėm pakliuvusiųjų lengvai surasti.

Aštuonių arba dešimties žmonių bombonešio įgula yra gausiau aprūpinta, negu vienvietis naikintuvo lakūnas. Jie turi palapines, maistą ir specialius įrankius. Jie turi ne tik medžioklinius šautuvus, kirvius, žvejyjomis įrankius, bet ir krosnį, miltelius prieš insektus ir tt. Žodžiu, jie gali, atskirti nuo viso pasaulio, patogiai išgyventi 2 mėnesius.

Tarp mokyklų ir „10. JAV gelbėjimo eskadros“ palaikomas glaudus ryšys. Sita eskadra yra Aliaskos karo aviacijos korpuso ligoninė. Jos vyrai išskirstyti po Anchorage, Fairbanks ir Nome bazes. Vidutiniškai į savaitę eskadros vyrai tris kartus šaukia į pagalbą. Paprastai reikia gelbėti civilius asmenis: paklydusį medžiotoją, lokio sužeistą spąstų statytoją, aukso ieškotojo susirgusią žmoną — tai vis atsitikimoji, kada karo aviacija padeda nemokamai. Gelbėjimo eskadra per tris metus nuo savo įkūrimo išgelbėjo 1290 žmonių nuo tikros mirties. 85% jų buvo civiliai.

Pasirušta įvairioms galimybėms. Ar jūs galite išvaizduoti, kad iš dangaus kristų 12 sunų ir 4 m ilgio rogės? Sita nekasdieninį vaizdą pamatė kelį lakūnai, kurie, jų lėktuvui sugedus, turėjo nusileisti į mišką. Kartu su šunimis atsirado ir puskarininkis eskimosas, apsiųsčius specialiu rūbu, kad nušikabintų už šakų. Jis turėjo neimti parašutus šunims, pakinkyti juos prie rogių, ir išgelbėtuosius nugabenti į saugią vietą.

Sitie šunės gerai šeriai: jų dietą sudaro arklėna, džiovintos žuvis ir kukurūzų pyragaičiai. 7 mėn. šuo jau moka traukti roges, o sulaukęs pusantrų metų jau pradeda šokinėti su parašutu. Man buvo parodytas vilkinis šuo, kuris jau 12 metų buvo nušokęs su parašutu ir dabar jau gauna pensiją.

„10. JAV gelbėjimo eskadra“ yra Aliaskos aviacijos bandymo dalinys. Jos didžiuliai lėktuvai reguliariai skraido virš šiaurės ašigalio, kad jos lakūnai įprastų prie tų sąlygų, kada kompasas atsisako tarnauti ir magnetinį šiaurės ašigalį beveik neįmanoma nustatyti.

Sitų lakūnų darbas svarbus ir taikos reikalui. Juk netoli tas laikas, kada šiaurės ašigalis bus daugelio orinio susisiekimo linijų tarp Europos, Azijos ir Amerikos susikirtimo taškas.

Prostitutės TSRS tarnyboje

Maskvoje labai maža prostitučių, mat jų „profesija“ marksistinėje — socialistinėje valstybėje laikoma „neįmanoma“. Tų mergaičių prostitucija yra pripuolamo charakterio ir skirta, žinoma, tikrai „vidaus rinkai“. Prie svetimšalių tos mergaitės nepreleidižiamos. Užsieniečiams skirtamos specialios mergaitės. Jos atidžiai išrenkamos, žinoma, visos labai gražios, inteligentiškos, praejusios užsieniųjų mokslų akademiją, moka kalbėti bent vieną svetimą kalbą. Jas prižiūri MVD. Santykių užmezgimas su nevedusiais užsieniečiais eina maždaug tokiu keliu: vieną gražią dieną pas tą užsieniečių skambina telefonas — „čia kalba Tania, tu prisimeni?“ Žinoma, užsieniečiai nieko nepripusina, nes jis nekuomet tos Tamos nėra matęs. Kartais tuo „ryšiai“ ir baigiasi, bet kartais užsieniečiai, „užsikabinę“, ypač, jei jis nesurištą ir mėgėjas panašiu nuotykiu. Jis gali būti tikras, kad mergaitė bus tikrai įdomi. Tos mergaitės turi viską, ką užgirsta ir patiria iš užsieniečių, pranešinėti MVD. Panašiai tarnybai yra užverbuoti ir visi Maskvos viešbučiai, kuriuose gyvena ar sustoja užsieniečiai, kelneriai, tarnaitės, paži, portje ir t. t. Neaišku tik, ar tos mergaitės gaus iš MVD nuolatinį atlyginimą, ar jos turės pačios užsidirbti pragyvenimui iš santykių su užsieniečiais. (NYHT)

Rita Hayworth pagimdė dukterį

KAINAVO 100.000 DOLERIŲ... ŽURNALISTAMS

Lozana (L). Žinoma amerikiečių filmų žvaigždė, ištėkėjusi už Indijos turuolio kunigaikščio Ali Khano Rita Hayworth gruodžio 27 d. vienoje Lozanos klinikoje pagimdė dukterį, sveriančią 2,5 kg. Vardas — Jasmine.

„Basler Nachrichten“ korespondentas apie tai „įvykį“ praneša: Jau keletą savaičių užsienio, ypač amerikiečių, žurnalistai sukėnėjosi apie Lausanne-Palace viešbutį, laukdami to „įvykio“. Jie labai pavargo, tie žurnalistai ir spaudos fotografai, jų išbalė veidai išdavė nemingo naktis. Naktį iš antradienio į trečiadienį, kada kunigaikštėnė iš viešbučio išvyko į kliniką, žurnalistai kaip žaibo trenkti pašoko iš snaudulio ir automobilius nudūmė į kliniką. Tik dideliu vargu klinikos personalui pasisėskė atmušti žurnalistų invaziją, kurie veržėsi ne tik pro duris, bet ir pro langus. Buvo išsauktas policijos rezervas. Policininkai apsupo visą kliniką ir net kaimyninius namus. Visą naktį žurnalistai slankiojo aplink, ieškodami kokio nors būdo išiveržti į „įvykio vietą“, tačiau nė vienas jų nepasisėkė.

„Stuttgarter Zeitung“ praneša, kad trys

JAV laikraščių karaliai ir jų įtaka

New Yorko viduryje — ten, kur Broadway susikerta su 42-ja gatve, stovi „Times“ rūmai. 1904 m. buvo padėtas tu rūmų kertinis akmuo. Vėliau visa priešais juos esanti aikštė buvo pavadinta „Times square“ — nepaprastam laikraščio reikšmingumui pabrėžti. Cia visada skuba newyorkiečiai, jeigu pasaulyje atsitinka kas nors nepaprasto, norėdami sužinoti, kas įvyko paskutinę minutę. Nes pastato fasade nuolat šviečia bėgančios raidės, skelbdomos paskutiniausias žinias.

*

„New York Times“ įsteigėjo tėvas buvo europietis. 1850 m. jis iš Bavarijos išvyko į Jungtines Valstijas. Ir jam ten su šešiais metais blogai sekėsi. Jo sūnus, Adolfas S. Ochsas, nesulaukęs nė 11 m. amžiaus, turėjo padėti savo tėvui išlaikyti šeima. Laikraščius pardavinėti. 65 metais vėliau jis apie tai rašė: „Aš turėdavau 5 val. ryto atsirasti spaustuvėje. Laikraščiai tada iš mašinų išeidavo nesulankstyti, todėl išnešiotojai turėdavo patys juos susilankstyti. Po to turėdavau 6 km bėgti, kad galėčiau savo 50 egz. išparduoti. Tai atlikęs, eidavau į mokyklą. Kiekvieną dieną uždirdavau 25 centus.“

Besimaišydamas spaustuvėje, Adolfas S. Ochsas išmoko spausdinti, rinkti ir visa, kas spaustuvėje reikalinga. Neturėdamas nė 21 m. amžiaus, jis už 250 dol. perėmė „Chatanooga Times“. Palaipsniui šis „Times“ virto gyvu ir patikimu laikraščiu, pajėgusiu peryventi devyntiasdešimtųjų metų ūkinę krizę. Ochsas tuo nepasitenkino. Jis nuvyko į New Yorką ir už 75.000 dol. nupirko „New York Times“, atsidūrusį bankroto išvakarėse. Visas pasaulis tada galvojo, kad jis esąs tik marionetis, už kurios stovįs kurdis nors bankas. Tačiau jis buvo ir liko vienas. Ir jam pasisekė padengti laikraščio skolas, išlyginti deficitą. Vien tik tiraža didinant. Kaip Ochsas padidino tiražą? Jis stengėsi negaudyti sensacijų. Pabandė

laikraštį pastatyti ant drašumo, tikslumo ir atvirumo pagrindu. Ir šiandien jo sningalvė spausdinamas motto: „All news, thats fit to print“ (visos žinios, vertos spausdinimo). Tuo metu Adolfas S. Ochsas paskelbė: „Žinios turi būti perduodamos nešašikiai, be baimės, visiškai neatsižvelgiant į partijas arba suinteresuotas grupes“. Ir taip „New York Times“ tapo geriausiu Amerikos laikraščiu.

Per pastaruosius 30 metų vis iš naujo pasigirsta tvirtinimų, kad amerikiečių spauda esanti teivto milijardierių rankose, kurie per tuos laikraščius stengiasi sudaryti vienokią ar kitokią viešąją nuomonę. „New York Times“ atveju šie argumentai neatitinka tiesos.

Tačiau rusai nesiliauja tai tvirtinti. Jų žodžiais, amerikiečiai esą visiškai įsitikinę sovietų reikalavimų teisingumu, tačiau kapitalistai užniaužia bet kokią prorusišką mintį. Abu didieji kaltininkai esą Williamas Randolphas Hearstas, taip vadinamosios „Hearst spaudo“ šešas, ir Robertas R. McCormickas, „Chicago Tribune“ leidėjas.

Hearstas yra vienas keisčiausių reiškinų visoje žurnalistikos istorijoje. Būdamas labai turtingo sidabro kasyklų savininko sūnus, universitete domėjosi tik alkoholiu ir moterimis. Jo tėvas turėjo laikraštį San Francisco, ir sūnus įkalbėjo jį perleisti laikraštį jam. Hearstas turėjo naujų idėjų ir San Francisco padarė žurnalistinę karjerą. Po metų jis atvyko į New Yorką. Per sekantčius dvejus metus jis įsteigė arba nupirko dar 42 laikraščius.

Nežiūrint visų pasisekimų, Hearstas neturėjo itin gero vardo. Jis, mat, yra įkūrėjas taip vadinamosios geltonosios spaudo, užsieniškų kriminalinių nusikaltimų, skandalų, skrybybų, „garnių laukimo ar aplankymo“ ir panašių žinių skelbimo bei stambių, per visą pasaulį dedamų antraščių pamėgimu. Hearstas uždirbo milijonus, tačiau daug ir pradirbo. Pagaliau 1937 m. jis turėjo iš koncerto vadovybės pasitraukti ir šiandien atsidūręs šešėlyje. Šiandieną jo laikraščių koncernas leidžia 15 dienraščių — nemaža, tačiau nepalyginti su tuo, ką turėjo.

*

McCormickas su Hearstu turi tik tiek bendro, kad ir jis buvo turtingo tėvo sūnus. „Chicago Tribune“ jis paveldėjo drauge su savo pusbroliu J. Pattersonu. Tais laikais, 1910 m., „Tribune“ buvo visai mažas, nereikšmingas laikraštis. Jaunieji paveldėtojai neturėjo jokio patyrimo, ir visi pranašavo greitą laikraščio galą.

I D. karas pusbrolius perskiria. Matydami, kad dėl skirtingų įsitikinimų negalės viename laikraštyje sutilpti, jie sutaria, kad Pattersonas vyks į New Yorką — pastatyti ant kojų pagalbinį laikraštį „Daily News“, kuris daugiausia pašvęstas dienos sensacijoms, kriminalinėms istorijoms ir sportui. Netrukus „Daily News“, pasiekęs 2 mil. tiražą pralenkia „Chicago Tribune“. Iš karto „News“ yra Rooseveltto šalininkas, o „Chicago Tribune“ didžiausias jo priešas, tačiau 1940 m. ir Pattersonas pasidaro Rooseveltto priešas: abu laikraščiai atkakliai kovoja prieš Amerikos įstojimą į karą.

Cia ir pasirodė klaidingumas teigimo, kad viešąją nuomonę Amerikoje sudarą keletas milijonierių. — Didieji laikraščiai neturi daug įtakos. Paimkime minėtąjį Hearstą: trokšdamas garbės, jis nori tapti New Yorko burmistru, senatoriumi, prezidentu. Ir... iš to nieko neišeina. nors visi jo koncerno laikraščiai, filmų bendrovės reklamai naudo-

Dr. K. Scultetus

DP dokumentacija Jungtinėse Amerikos Valstybėse

Atlikęs visus emigracinius formalumus pereinamosiose IRO stovyklose, buv. DP, važiuojąs į JAV, vadinamas jau emigrantu. Šia proga pasistengsiu nurodyti, su kuriais dokumentais, tenka naujesiems emigrantams susidurti. Taisi labai svarbi žinoti, kad išvengs bet kurių nemalonumų ir neretai netikėtų kliūčių.

Prieš išvykstant iš savo emigracinės stovyklos, reikalinga atiduoti sunkius bagažas. Jį atiduodant emigracinės stovyklos bagažo skyrius išduoda bagažo kvitą, tiek egz., kiek gabalų bagažas turi. Ties bagažo kvitai galioja iki Grohno pereinamosios stovyklos. Tenai praėjus, reikalinga bagažą dar kartą priduoti, tik šį kartą jau laivo transportui. Ta proga tenka Grohno stovyklos bagažo skyriui gražinti emigracinės stovyklose gautus bagažo kvitus ir gauti naujus. Bet šie bagažo kvitai praktiškai nebūna jokios reikšmės, nes atvykus laivą bagažas tikrinamas ir atiduodamas pagal mūto deklaraciją, kurią užpildyti turi kiekvienas emigrantas, plaukdamas Atlantu. Toji deklaracija yra pagrindinis dokumentas tiek bagažui atgauti, tiek mūto formalumams atlikti. Paprastai mūto deklaraciją laivuose užpildo įvairiomis kalbomis (jų tarpe ir lietuviškai) kalbą vertėjai, taip kad bet kurių sunkumų ar neaiškumų nesudaro. Užpildyta deklaracija eina transporto palydovo biurui, gi emigrantas gauna jos atkarpą. Šioji atkarpa ir yra pagrindinis dokumentas bagažui tvarkyti JAV uoste. Ją reikia ypatingai saugoti, nes ją pametus galima turėti labai didelį sunkumų su bagažo atgavimu.

Laivui artėjant į krantą, paprastai išlipimo išvakarėse, visiems emigrantams išdalinami dokumentai (viza, gimimo ir kt. metriškai, sveikatos dokumentai). Čia pat išduodama ir nedidutė balta kortelė, suteikianti emigrantui teisę išlipti iš laivo. Toji išlipimo kortelė yra, galima sakyti, vienas svarbiausių dokumentų. Ją pametus emigrantas gali būti sulaikomas laive, kitus išlaipinus, nugabenamas į specialią stovyklą Long Island ir paliekamas 3-4 savaites, iki sulaukiamas jos pakaitas.

Pats išlaipinimas vyksta gana sklandžiai. Su turimais dokumentais bereikia praėiti pora komisijų: sveikatos ir imigracijos. Sveikatos komisija iš jai pateiktų dokumentų atsikabina sveikatos tyrimo pažymėjimus, reikalauja esant, pasima kartu atsigabentas rengeno nuotraukas ir paleidžia prisistatyti imigracinei komisijai. Toji procedūra vyksta taip greit ir sklandžiai, kad dažnas imigrantas nė nepajunta, jog tuo jis jau praėjo taip bauginantį paskutinį sveikatos tikrinimą.

Imigracijos dokumentų tikrinimo komisija veikia irgi panašiai. Beveik nė juste nepajunti, kaip tavo vizą ir kitus dokumentus padeda į specialias bylas, dar paklausia, į kurį miestą vykti, ir ant išlipimo kortelės uždeda štampą, suteikiantį teisę išlipti krantan. Tą kortelę ir skiepių pažymėjimą turėdamas, naujasis imigrantas išėini iš laivo — žengti pirmąjį žingsnį ant Amerikos sausumos. Čia pat atsiveikinantys laivo tarnautojams atiduodą suštampotąją išlipimo kortelę ir su vienu skiepių pažymėjimu rankoje esi tapęs naujuoju J. A. Valstybės gyventoju.

Adreso keitimas
Manau, mielasis skaitytoju, prisimeni, kad imigracijos dokumentų tikrinimo komisija paklausė tave, kur tu vyksi. Tuo būdu ji patikrino tavo naująjį adresą, kad reikalui esant tave galėtų pasiekti. Taigi šitas

tavo adresą yra jau užregistruotas Washington. Tačiau jeigu tu į savo naująją vietovę atvykęs vienais ar kitais sumetimais apsigyvensi kitur, negu nurodei komisijos pareigūnams, tavo pareiga yra apie tai painformuoti Washingtoną, kur nuėjo visi kiti tavo dokumentai. Taigi pakeitęs savo gyvenamąją vietą, ne vėliau kaip per 5 dienas turi į atitinkamą įstaigą „Washington 25, D. C.“ pasiųsti specialiai užpildytą atviruką, kurį gausi bet kuriame pašte. Tai bus tavo nuolatinė pareiga ir, galima sakyti, gyvenamosios vietos registracija. Be jos, niekur kitur gyvenamojoje vietoje registruotis nereikia. Mat, čia nebe Europa, net Amerika, o Amerikoje gyventojų registracija tvarkoma daug liberaliau, negu tai įprasta Europoje.

Laikinasis pasas
Taigi, Amerikos sausmoje atsidūrei su skiepių pažymėjimu rankoje. Ir tasai čia jau daugiau nebereikalingas. Jokie dokumentai neturi ir greit negausi. Jų ir nereikia. Eisi darbo ieškoti — tikės tuo, ką tu pasakysi apie save. Meluodamas tik susipainiosi ir vėliau, kada tvarkysies pilietybės dokumentus, vėl visa turėsi atitaistyti. Tai bus jau ne tik nebebrangus, bet ir nebeapatogu. Jeigu darbo ieškodamas galėsi pateikti bet kuriuos pažymėjimus apie savo ankstyvesnį užsiėmimą, bus geriau. Greičiau tave įvertins, kitaip respektuos. Bet nepamiršk tik viena: vokiečių kalbos čia beveik niekas nemoka. Todėl norėdamas tokiomis dokumentais operuoti, dar Europoje būdamas pasidaryk jų vertimus į anglų kalbą ir tuos vertimus duok kuriai oficialiai įstaigai (nors ir IRO teisiškai tarėjui) patvirtinti.

Betgi kuriam laikui praėjus nuo tavo atvykimo į JAV, Washingtonas atsitys tau laikinąjį pasą, jeigu taip galėtume tą dokumentą pavadinti. Tasai pasas angliskai vadinasis „Alien Registration Receipt Card“. Jį gausi net nepaprašęs. Bet jeigu praėjus porai mėnesių nuo savo atvykimo jo nesulaukumei, turėtumei laišku kreiptis į „United States Department of Justice and Naturalization Service, Washington 25, D. C.“, prašydamas tą dokumentą tau atsiųsti.

Keturios pusmetinės registracijos
Jeigu prisiminsime DP imigracijos įstatymą, pagal kurį dabar DP atvyksta į JAV, prisiminsime ir registravimosi prievolę, kurią į šį kraštą atvykusiems buv. DP uždeda tasai įstatymas. Pagal jį šie žmonės turi kas pusmetis keturis kartus registruotis, užpildydami specialią anketą, vad. „Semiannual Report of Immigrant Displaced Persons“. Pirmąjį kartą Washingtonas blankus atsiunčia nepaprašytas. Belieka tik užpildyti ir gražinti. Tačiau nesulaukus blankų per trejetą savaičių prieš jų įteikimo terminą, tikslinga yra kreiptis į savo steito Immigration and Naturalization Service ir šias blankus parsisiųsdinti. Užpildytus blankus galima jau per dvi savaites prieš jų įteikimo terminą gražinti anketoje nurodytu adresu.

Kils, be abejo, klausimas: kada reikia pirmąjį kartą registruotis pagal pusmetines anketas? Tam reikalaus yra iš anksto nustatyti pirminės registracijos terminai. Štai jie:

1. Atvykusieji iki 1948. XI. 1 d. registruojasi 1949. I. 1, 1949. VII. 1, 1950. I. 1 ir 1950. VII. 1 d.
 2. Atvykusieji nuo 1948. XI. 2 iki 1949. V. 1 d. registruojasi kas pusmetis tarp 1949. VII. 1 ir 1951. I. 1 d.
 3. Atvykusieji nuo 1949. V. 2 iki 1949. XI. 1 d. registruojasi kas šeši mėnesiai tarp 1950. I. 1 ir 1951. VII. 1 d.
 3. Atvykusieji nuo 1949. V. 2 iki 1949. XI. 1 d. registruojasi kas šeši mėnesiai tarp 1950. I. 1 ir 1951. VII. 1 d.
 4. Atvykusieji nuo 1949. XI. 2 iki 1950. V. 1 d. registruojasi 1950. VII. 1 — 1952. I. 1 d. laikotarpyje taip pat kas pusmetis.
 5. Atvykusiesiems po 1950. V. 1 d. registracija prasideda 1951. I. 1 d. ir kas pusmetis nusitęsia iki 1952. VII. 1 d.
- Geriausiu būtu, kad į JAV atvykusieji ar dar besiruošiantieji vykti šiuos terminus užsirašytų ar pagaliau išsikirptų. Mat, Amerikos gyventojai nevisuomet įspėjami, kada jie turi savo pareigas atlikti, tačiau, kaip sąmoningi žmonės, jas atlieka patys neraginiai.

Amerikos pilietybės išsigijimas
Nevienas lietuvis domėsis Amerikos pilietybės išsigijimu. Tasai išsigijimas pagal ankstyvesnius Lietuvos įstatymus nė kiek nevaržė Lietuvos pilietybės turėjimo arba priešingai. Atkurtoje laisvoje Lietuvoje toji tvarka, be abejo, vėl pasiliks. Todėl netenka baimintis, kad Amerikos pilietybės turėjimas kada nors sunkintų grįžimą į laisvą ir demokratinę tėvynę.

Amerikos pilietybė suteikiama praėjus nemažiau kaip penkeriems metams nuo pareikimo įteikimo arba, kaip čia sakoma, nuo pirmųjų JAV pilietybės dokumentų gavimo. Tam tikslui reikalinga 3 egz. užpildyti blankas, vad. „Application for a Declaration of Intention“ ir jas kartu su 3 foto nuotraukomis pasiųsti į savo steito imigracijos ir natūralizacijos įstaigą — Immigration and Naturalization Service. Toji pati įstaiga, lai-

ku paprašyta, atsiunčia reikalingas anketų blankas. Užpildytas blankas grąžinus, maždaug po 2-3 mėn. gaunamas pranešimas atvykti į nurodytą teismo įstaigą ir įmokėti 3 dol. mokesčių. Prisistačius teismo įstaiga užpildo dar kitas, specialias anketas, prisaikdina prašytoją ir išduoda pirmuosius pilietybės dokumentus. Jiems gauti anglų kalbos mokėjimas dar nėra būtina sąlyga.

Praėjus penkeriems metams, gali būti suteikiama tikroji pilietybė. Ji tik gali būti suteikiama, tačiau nevisi ją gauna. Daug reikšmės turi prašytojo charakteris ir laikymasis per tą bandomąjį laikotarpį. Jeigu tačiau prašytojo elgesys buvo be priekaišto, tada patsai išpilietinimas nebesudaro bet kurių kliūčių, ir žmogus po to visiškai įsijiečių į Amerikos gyvenimą, gaudamas tolygias teises ir pareigas, kaip ir senieji amerikiečiai.
M. Zubrys.

Sporto žinios

P. Tautvaišas — Bostono miesto šachmatų meistris

Kaip ir buvo galima laukti, Amerikon atvažiavusieji treniniai nesitenkina vien tik darbu savo kasdienei egzistencijai užsitikrinti, bet stengiasi, pagal savo išgales, dalyvauti visomeniniame bei kultūriniame gyvenime ir tuo pačiu garsinti lietuvių vardą. Šioje srityje jau yra pasiekta ir gražių laimėjimų. Vienas jų — žinomo šachmatininko Pov. Tautvaišos gražus pasirodymas Bostono miesto šachmatininkų turnyre. Čia p. Tautvaišas laimėjo Bostono miesto čempiono vardą. Šis faktas plačiai nuskambėjo vietinėje lietuvių ir amerikiečių spaudoje. Laimėjęs pirmenybes, p. Tautvaišas gavo pereinamąją dovaną su joje išgraviruota savo pavarde ir vardu. Pažymėtina, kad Tautvaišas laimėjo „sausai“ — 7:0. Paskutiniame rate savo varžovą Griną jis nugalėjo per 16-a ėjimų. Kiti pirmenybių laimėtojai išsirikiavo šia eile: H. Daly, K. Merkis (mūsų ligšiol pažintasis Markevičius) Schneideris, Gringas, Mitchellis, Deerfilidas ir Halloway.

Po gražaus pasirodymo Bostono miesto

šachmatų pirmenybių žaidynėse, tikime, p. Tautvaišas atneš lietuviams neblogesnių laimėjimų ir Massachusettso steito bei kitose, platesnio masto šachmatų varžybose.

*** BROOKLYNO KREPŠININKŲ BALANSAS**
Rudenį įsikūrusi Lietuvos Atletų Klubo Brooklyn krepšinio komanda, kur daugiausia žaidžia atvykę iš Europos krepšinininkai, iki 1950 m. sausio 1 d. sužaidė 13 rungtynių. Iš jų pirmenybių 9 ir 4 draugiškos. Brooklyn Eastern District YMCA vienos lygos pirmenybėse lietuviai laimėjo pirmąjį ratą. Draugiškose rungtynėse taip pat sėkmingai reikšėsi ir pralaimėjo tik vienerias prieš Ellville Mohawks, kuri buvo sustiprinta pora žaidikų iš St. Johns universiteto vieneto. Šiuo studentai šiemet viena pačių stipriųjų komandų Rytuose ir dar nebuvo pralaimėjęsi nė vienerių rungtynių. Tos paskutinės rungtynės buvo įdomios ir mūšiškos. Turėjo aukštos klasės varžovus, kuriems pralaimėjo 73-84. Ankstesnis susitikimas su ta pat komanda buvo pasibaigęs lygiomis 71-71.

Pirmosios sezono pusės balansas: žaista 13 rungtynių, 11 laimėta, 1 pralaimėtos, 1 lygiosios.

Antrojo sezono pusėj komanda toliau dalyvaus pirmenybėse, be to, vasario mėn. namu vykti į Toronto miestą, kur žaista su Kanados lietuviais ir taip pat į Stamford, Conn. ir į Montello, Mass. Salia to, bus ir draugiškų rungtynių New Yorke.

Prieš Kalėdas jau suorganizuota ir antroji komanda, kuriai nupirktos uniformos ir po Naujųjų metų ji pasirodys draugiškose rungtynėse.

*** SPORTO KOMBINATAS LIETUVOJE**
Tokiu pavadinimu įmonė istaigta Lietuvoje. Jos direktoriumi paskirtas Vytautas Augustaitis — Augustauskas, kadais buvęs Kūno Kultūros Rūmų pirm-kaas, 1941 m. birželio mėn. ištremtas iš Lietuvos. Netrukus Lietuva teiksianti sporto reikmenų net „visko pertekusioms“ broliškomis respublikoms.

LTB C/Kartotekos skelbimai Nr. 8 ir 9

Nr. 8

Iš JAV ir kitur, paieškomi šiame skelbime išvardinti asmenys. Ieškomeji, ar apie juos žinantieji, malonėkite atsiliepti C. Kartotekai, kartu nurodant skelbimo eilės Nr. ir įdedant reikiamą kiekį pašto ženklų atsakymui apmokėti. Siųsti šiuo adresu: München 27, Rauchstr. 20. C. Kartotekai.

77. **Ona Sialytė** - Kryžienė ieško St. Majausko, Lėvono Surkaus ir buvusio Akmenės stoties viršininko — Valkos. Visi kilę iš Akmenės, Mažeikių apskr.
78. **Antanas Urban** ieško Jono Kimanto — matininko, vedusio Lukošūnaitę iš Merkinės m., — abiejų brolių Gulobauskų iš Polikiškių sodžiaus, Merkinės valsč.
79. **Petras Karolis** ieško brolio Motiejaus Karolio, kilusio iš Karolių km. Panevežio apskr.
80. **Boleslovas Balandas** ieško Marijos Petkūnienės ir jos dukters Virginijos.
81. **M. Kirvelis** ieško abiejų: seserų Kirvelių dukterų Ambraso, Bronislovo Kirvelio sūn. Petro ir Adelės Bakienės, visi Vidžiškių kilimo.
82. Paieškomas **Bronius Spakauskas**, savų laikų gyvenęs Moorenbrunn, Feucht b. Nürnberg, DP Camp, Langwasser.

Nr. 9

83. **Julius Juozapavičius** dėdė, gyv. Toronto, ieško Mečio ir Stasio Ivanauskų sūnų Boleslovo ir Paulinos Zeifertaitės; kilusių iš Ukmergės.
84. Paieškomi broliai — Stasys, Petras, Juozas, Vincas, **Vaitulevičiai** kilę iš Pabalių km. Marijampolės apskr. Ieško Magdalena Sivokaite — Picardat.
85. Gauti adresai: Onai Matulaitienei — Vaitauskaitei, Veronikai Telesienei — Vaitauskaitei, Liudai Macijauskienei — Vaitauskaitei, Antaninai Mikalauskienėi, Juozui Vaitauskui, Jonui Zitkui, Pranui Gudaičiui, Poviliui Kraveciui, Eduardui Jarusevičiui.

86. **Miss Agnes Žižminskaitė** — ieško; sesers Žižminskaitės Marijonos ir giminių.
87. **Barbora Mačernaitė Januškaitienė** — ieško; Prano ir Aleksandro Mačernių ir sesers Emilijos Mačernaitės, išteklėjusios pavardė nežinoma, arba jos vaikų. Kilimo Mažeikių apskr., Zem. Kalvarijos valsč., Sarielių arba Jasdauskiškių kaimu.
88. **P. J. Baricovic** — ieško Alekso Palecky ir jo šeimos. Ir Simaičio — su šeima.
89. **Petronėlė Chingo** ieško Jono Kilikevičiaus kilusio ir Kybartų, Naumiesčio gatv. Agotos Zemantauskaitės iš ten pat, Pečiulių ir Steponavičius iš Suklių dvaro, Selmų kaim., Oškinių, — Juozo Blazio arba jo vaikų, Andriaus Micevičiaus vaikus kilusius iš Selmų kaim., Oškinių.
90. **Bo. Urbanavičius** ieško; Urbanavičių Mečio, Juozo ir Emilijos bei šeimos kil. Rokiškio ap. Panemunėlio valsč., Laukupėnų km.
91. **A. Armalis** ieško; — Jasevičiaus Prano, gim. 1913—1915 m. Tado ir Liudviko Šepučių gim. 1920 ir 1921 m. Marko Edvardo, gim. apie 1921 m.
92. **E. Petraška** ieško; Janinos Vainauskienės, gyvenusios Schenfeldo stovykloje.
93. Prašome atsiliepti Sanauskui ar Sinauskui, kurie turėjo Amerikoje giminių vardu Feliksas — įpėdinystės reikalas.
94. Gauti adresai: Anai Piekautienei — Drevininkaitėi, Onai Margienei — Armonaitei, Juozui Sinitauskui, Ričardui Radveikiui, Vytautui Baniui.

LTB C/KARTOTEKOS VEDEJAS

* KITI IEŠKOJIMAI

Marozas Rapolas, gyv. 3 Charnana Str., Tegaman, N. Y., USA, kilęs iš Ramygalos miestelio. Panevežio apskr., ieško savo giminių bei pažįstamų. Nori sudaryti reikangas garantijas atvykti į J. A. Valstybes.

Bartkus Antanas ir jo žmona Bartkienė, m. Geštutaitė, kilusi iš Pakviečio km., sudvilės v., gyv. 3051 W. Glandelove, ve, Poenix, Arizona, USA. Ieško giminių: **urkaus Izidoriaus**, buv. kario, **Vilkauskaitės Jadvygės** — buvusios studentės, abu te Monkaičių kaime, Skaudvilės valsč., **buršaitės Marės** gim. Girdiškių para-

pijoje Geštauto Jono, gim. Skaudvilės valsč.

Bentlėnė-Gudauskaitė Apaloniija, kilusi iš Eželiškių kaimo, Kaitinėnų valsč., šiuo metu gyvenanti 2664 Radondo blub., Los Angeles California, USA, ieško giminių ir pažįstamų.

Mrs. Raina **Liubelionyte-Karpavičienė**, gyv. 43 Jefferson st., Cambridge, Mass., USA, paško tremtyje esančių Adomo Liubelionio ir jo sūnų, dukterų, kilusių iš Aukštadvario valsčiaus, Nemaitionų kaimo. Žinantieji prašomi pranešti aukščiaū pažymėtu adresu.

Mr. **Joseph Alanskas**, kilęs iš Sūsninkų kaimo, S. Kalvarijos parapijos, dabar gyvenas: 910 W Washington Ave, Dubois, Pa USA., ieško savo giminių — brolio Vinco ir jo vaikų.

Beto ieško įdukrijimui našlaitės 5-8 metų.

IRO IEŠKOJIMŲ IŠTAIGOS

Arolsen b. Kassel, ieškomi:

- Beržinskas Vincas**, gim. 1902 m., 1945 m. gyvenęs Barth-Steine, Pommern; **Brotschat Andreas**, gim. 1912 m. Balandiškiuose; **Butnerytė Mėta**, gim. 1930 m. Lauksargiuose, 1944 m. deportuota į Vokietiją; **Dunis**, gim. Vladimirka Lidia, gim. 1895 m. Kaune, gyv. Thüringijoje, **Kazlauskienė**, gim. Smalstytė Sofija, apie 26 m. amž., gimusi Kamajuose; **Polskytė Antanina (Janina)**, gim. 1919 m. Raseiniuose, gyvenusi Kaune, paskutinė žinia iš G-Lager Lauban-Schlesien; **Reinke**, gim. Sitaviciūtė Janina-Johana, gim. 1916 m. gyvenusi Kaune.

Maloniems skaitytojams ir platintojams

„Lietuvis“ leidžiamas vieną kartą savaitėje — penktadieniais. Paskiro numerio kaina Vokietijoje — 0,75 DM, mėnesinė prenumerata — 3 DM. Prenumeratos kaina užsieniui, apmokant pinigais Vokietijoje — 4 DM mėnesiui. Užsienio prenumeratoriai, kurie negali apsimokėti Vokietijoje DM arba atsiųsti po 10 tarpt. pašto kuponų už 1 egz. prenumeratą mėnesiui, laikraštį užsisako per „Lietuvio“ užsienio atstovus.

- Užsienio atstovybių adresai:**
D. BRITANIJA: Mr. J. Palšis, 10, Warrel's Terrace, BRAMLEY-LEEDS, England. Prenumeratos kaina 5 shil. mėnesiui.
JAV: Mr. Steponas Nasvytis, 4579 W 157 St., CLEVELAND, Ohio, USA. Prenumeratos kaina 0,50 dol. mėnesiui.
KANADA: Mr. K. Andriuskevičius, 3A-4th Ave., Ville La Salle, Montreal, Que., AUSTRALIJA: Mr. Jurgis Glušauskas, 2, Weroona Ave., Ascot Park, Adelaide, S.A. Australia, Canada. Prenumeratos kaina 0,50 dol. mėnesiui. Prenumeratos kaina 4 shil. mėnesiui.
BELGIJA: Mr. Stp. Paulauskas, 81/186, Paire du Horioz, TILLIEUR - LIEGE, Belgie. Prenumeratos kaina 26 fr. mėnesiui.
VISUOSE KITUOSE KRASTUOSE gyvenantieji prenumeratoriai, iki ten bus paskirti mūsų atstovai ir nustatyta kitokia prenumeravimosi bei atsiskaitymo tvarka, „Lietuvio“ užsisako, pasiųsdami tiesiog jo Administracijai (13b Memmingen Postfach 2 Germany) po 10 tarpt. pašto kuponų už vieną laikraščio mėnesinę prenumeratą.

V. Pėteraicio lietuviškai-angliškų žodynų reikalas

Jau išėjo iš spaudos ir yra platinamas naujas V. Pėteraicio lietuviškai-angliškasis žodynas (su tartimi). Šis žodynas V. Pėteraitis paruošė remdamasis jau anksčiau išėjusiu savo žodynu, kuris yra žymiai sutrumpintas, mažesnio (kiešinio) formato ir yra skiriamas anglų kalbą besimokantiems. Tartis (tarptautiniai ženklaai) yra žymima po kiekvieno angliško žodžio ar posakio. Žodynas yra 418 = 16 pusl. ir jame tilpo per 12.000 lietuviškų žodžių. Jis yra įristas labai gerais drobės viršeliais ir kaštuoja: Vokietijoje 10,— DM; Anglijoje 12 šilingų, Australijoje — 16 šilingų, Kanadoje — 2,5 dol., Amerikoje ir visur kitur 2 (USA) dol.

Taip pat yra dar nedidelis kiekis likęs didžiojo V. Pėteraicio lietuviškai-angliško žodyno. Jis yra didelio formato, apima 600 pusl. ir įristas gerais drobės viršeliais. Žodyne tilpo per 30.000 pagrindinių lietuviškų žodžių, parinktu iš įvairiausių gyvenimo sričių. Didžiojo žodyno kaina: Vokietijoje — 22,30 DM; Anglijoje — 22/6; Amerikoje ir visur kitur 5 dol.

Pas sekančius mano atstovus užsienyje galima gauti (sumokant pinigus iš anksto) abu aukščiau paminėtus žodynus.

1. **Anglija:** Mrs. L. Townsend, Back 19 Crookes, Sheffield 10, Yorkshire, England;
2. **Kanada:** Miss E. Pėteraitis YMCA 183 St. Catherine East, Montreal Que. Canada;
3. **Australija:** Mr. J. Glušauskas, Weroona Ave., Ascot Park, Adelaide, S.A. Australia;
4. **JAV:** Lietuvių Spaudos Centras Amerikoje GABIJA, 412 Bedford Ave., Brooklyn 11, N. Y.

Tautiečiai, gyvenantieji kituose kraštuose ir norintieji įsigyti minimus žodynus, yra prašomi kreiptis į Kanados atstovą Miss E. Pėteraitis arba betarpiai į leidėją Vokietijoje.

Kažangi vokiečių kultūnės labai suvaržė knygų išsiuntimą į užsienį, tai suinteresuotieji tautiečiai gyvenantieji Vokietijoje yra prašomi prieš išemigruojant vietoje minimus žodynus įsigyti.

Tautiečiai, gyvenantieji užsienyje, yra maloniai prašomi, užsisakant pas atstovus žodynus, kartu prisiųsti ir pinigus.

Leidėjas **Mėrys Sutkevičius**
 (13b) München 9, Pilgersheimerstr. 21/1
 Telef. 41787

1. Statistika ir žmonės.

Paskiečiai spaudos atstovų pranešimas iš IRO konferencijų, turėtų atrodyti, kad emigracija į JAV vyksta ne tik sparčiai bet ir normaliai. Emigracijos pareigūnai pervežė daugiau 100.000 DP įgiję patyrimą. Tačiau, iš kitos pusės, painios ir įvairiai interpretuojamos taisyklės stengiasi neužleisti pozicijų ir ne vienam tenka į jų tinklą įsipainioti.

Statistika šiuo atveju rodo tendencijas kalbėti apie laimingai išemigravusių skaičius, bet vengia kalbos ne apie skaičius, bet į tikrą vargą pakliuvusių žmones. O jų taip pat buvo galima vienu metu skaičiuoti tūkstančiais.

Pirmoje eilėje didelis skaičius ukrainiečių ir lenkų, vykstančių jų organizacijų išrūpinomis nevardinamais garantijomis, kurių darbai — fermeriai atsisako žiemos sezonui priimti. Kokiū būdu tie žmonės prasiskverbė pro visas komisijas ir konsulus ir pateko į Grohno ar Tirpizo emigracines stovyklas, niekas ir šiandien negali pasakyti. O tos stovyklos, kad ir kaip puiki tvarka jose būtų, yra ir lieka nepritaikytos ilgesniam apsisostijimui. Tose stovyklose teikiama maistu gali tenkintis tik „normaliai“ važuojantieji. Jo vienodumas nusibosta jau į trečią dieną, o jei laivas išplaukia penktą dieną, priduri D-markių likučius ir apie stovyklą lieka neperblogiausi atsiminimai. Kantrus, saugus žmogus per daug nesiraukys dar ir antrą savaitę, bet jau blogiau su vaikais. Vaizdai pateikti pakaks statistikos iš Grohno stovyklos gruodžio mėn. pabaigoje ligoninėje buvo 70, o iš Tirpizo 17 vaikų. Drėgnas oras, nepakankamos izoliacinės sąlygos, užkrečia vieną po kito, ir tėvai lieka transportas po transporto, susirūpinę vaikų likimu.

2. Galingos organizacijos.

Tiesa, kad nuo gruodžio 1 d. vėl pajudėjo sulaukiję, kurie sutartis gavę per DP komisiją, o ne per kurią nors pagalbinę organizaciją (NCWC, liuteronų, žydų ir tt.) Tačiau eiliniam emigrantui liko neišaiškintos tų sulaukymų tikslios priežastys (Kalbama apie įvairiausias „priežastis“, tuo labiau, kad sulaukiję buvo vien tik — katalikai) nei aplinkybės, kodėl pvz. lėktuvais vykstantieji dar susiduria su tomis pat kliūtimis.

Apskritai, čia organizacijos tiek įsigalėjo, kad kiekviename žingsnyje per DP komisiją važiuojąs jaučia tam tikrą diskriminaciją. Kiekvieną kartą IRO ar DP komisijos pareigūnas tavęs pirmą eilę paklaus per kurią organizaciją vykti. Jei per DP komisiją, vengs net menkiausias informacijos nekaltant apie kokią nors pašalpa. Net norėjusieji grįžti į stovyklas Kalėdų atostogoms susidūrė su ta pačia kliūtimi — visi prašantieji jas gavo, išskyrus vykstančiuosius per DP komisiją... kaž kodėl ir prancūzų zona atostogoms buvo „gesperit“...

3. Stoka greitesnės informacijos.

Dažnai pasitaiko, kad žmogus atsidūręs

Atviras žodis

KAIMYNAI

Inž. M. V., buvęs sovietų kariuomenės vienos dalies štabo viršininkas ir biologijos magistras A. R., buv. sovietų armijos kapitonas (jų abiejų adresai redakcijai yra žinomi), atsiliepė į LIETUVIO 32/33 Nr. paskelbtą str. apie rusų emigrantų svajones naująją Rusiją atstatyti buv. caro imperijos sienose. Jie rašo:

... straipsnyje „Dėmesio verti kaimynai“ teigiama, kad būk tai visa rusų emigracija pritaria p. Kerenskiu pažiurom dėl bus. Rusijos valstybės organizacijos, kurias jis išdėstė neseniai būdamas Paryžiuje.

Mes asmeniškai, o taip pat ir naujos rusų emigracijos dauguma bei kai kurie senosios emigracijos atstovai, nepitaria Kerenskiu pažiurom ir manom, kad rusų tauta revoliucija nusikratys kruvino totalinio komunistų režimo ir pripažins visom į sovietinę vergovę patekusiom tautom visiškos tautinės nepriklausomybės ir nepriklausomos valstybinės organizacijos teise.

Šitie principai visiškai aiškiai ir tvirtai yra paskelbti Rusijos liaudies darbo krikščioniškos partijos užsienio centro programoje... Reikia pastebėti, kad toji partija paskelbė tas idėjas, kurios jau buvo išreikštos prieškomunistinio Rusijos tautų sąjūdžio manifeste visam pasauliui 1944 m. lapkričio 14 d. Prahėje (Vlasovo — red.).

1946 ir 1948 m. eilėje kraštų įvykusiose politinėse Rusijos emigracijos konferencijose, tiems išvadavimo principams buvo visiškai pritarta... Mes Jus raginame stiprinti mūsų vienybę kovoje su pasaulio blogiu ir mūsų tautų kovoje su komunizmu.“

Grohne ar Tirpize, praleidžia pro smalsias akis sąrašą po sąrašo vykstančių tuo ar kitu laiku, savo pavardės veltui ieškodamas. Reiškia, kur nors užkliūta, bet kur, kodėl — jai rasti atsakymą net ilgesnį laiką sunku. Ypač tiems, kurie jaučia, jog bus reikalaujama garantijų (1000 dolerių) dėl vienokio ar kitokio invalidumo, senatvės ir pan. Niekas aiškiai nežino, kada ir kokiais atvejais jos reikalingos. Daugelis jei žinotų, iš anksto lengvai galėtų jomis pasirūpinti. O kai tuo reikia rūpintis čia Bremene sėdint, kartais smarkiai padidėja ir invalidumas, nekaltant jau apie senatvę. Informacijos stoka pasireiškia ir anoj pusėj Atlanto. Dažnai buna, kai sponseris rašo, jog mielai įmokėtų 1000 dolerių, tik niekur negalįs sužinoti kur juos įmokėti. Taip pat sponseriai nei visada žino, kad visokias klūtis šalinant reikia kreiptis į DP komisiją Washingtone, bet nesuinteresuoti Europą telegramas, laiskus, čekius ir pan.

Atrodo, jei nebuvo paslaptim pats emigracijos įstatymas, neturėtų būti paslaptim ir

Laivų tvarkarastis į JAV

Sausio mėn. iš Bremeno laivai išplaukia šia tvarka:

Sausio mėn. 9 d. į New Yorką,
" " 14 d. " " "
" " 16 d. " New Orleansą,
" " 17 d. " Bostoną (JAV pietinė [sritis].)
" " 18 d. " New Yorką,
" " 19 d. " " "
" " 21 d. " " "
" " 26 d. " Halifaxą (Kanadą),
" " 30 d. " Bostoną

Prieš šio tvarkaraščio tenka pastebėti, kad vykstantieji į JAV pietines sritis turi skaičius su galimybe emigracines stovyklose pabūti ilgesnį laiką, nes į ten plaukia į mėnesį tik vienas laivas.

New Yorkas ar Bostonas transporte nesudaro skirtumo, nes žmonės vyksta kartais į patį New Yorko miestą, nuvežami į Bostoną ir atvirkščiai.

Iki šiol, sudarant laivo keleivių sąrašą, nebuvo kreipiama dėmesio, ar emigrantas yra Grohno ar Tirpizo stovykloje. Nuo sausio 1 dienos, kiek teko patirti iš Bremeno IRO tarnautojų, transportai jau bus sudaromi vien iš Grohno, event. Tirpizo stovyklų. Kiek tas patvarkymas pasirodys gyvenimišku, patirs sausio mėn. vykstantieji.

IRO neatsako už dingusį bagažą

Prieš sėdant į laivą, emigrantai dar kartą patikrinami IRO gydytojo (paviršutiniškai). Ta pačia proga išduodami eilės numeriai. Prabėgus tenka pasirašyti blankai, kurio turinys retai kuriam pasirašančiam krinta į akis, tuo labiau, kad tokiu momentu nėra laiko. Tokia jau, pagaliau, ir tvarka. Tačiau, reikia manyti, vienam kitam gali būti įdomu, jog pasirašomas pasivadėjimas nereikšti jokių pretenzijų, jei kelionės į JAV metu dingtu bagažas.

Taigi, klysta tie, kurie mano, jog DP keliauninkų, kad ir menkas (nors ne visada) turėtis automatiškai apdraudžiamas nuo visokių eventualumų.

Siaurės Vokietijos tautiečius aplankius

— Teko patirti, kad paskutiniame 1949 m. ketvirtadalyje, buv. DP konsultacinio apklaulinėjimo pasėkoje, Schleswig-Holsteine vyko stambesnio masto stovyklų suglaudimas. Šito paskatinimas, nutariau siaurės Vokietijoje vargstančius tautiečius aplankyti ir prieš pat Kalėdų šventės leidaisi tos apygardos sostinė — Lübeckan.

Čia yra dvi lietuvių DP stovyklos ir viena išskryninguotųjų tautiečių LTB apylinkė. Lankau Artillerie Kaserne lietuvių DP stovyklą. Šioje gyvena taip vadinami „amerikonai“, t. y. tie tautiečiai, kurie daugiausia yra emigracijos į JAV išvarkarastis. Joje sukelti tautiečiai iš Flensburgo, Rendburgo, Kielio ir kitų stovyklų ir šiuo metu, greta lenkų, ukrainiečių, estų ir latvių, čia yra apie 400 lietuvių. Veikia LTB organai ir sužinau, kad Raud. Kryžiaus skyriui itin energingai vadovauja vietos klebonas kun. V. Martinkus.

Susidarau gan palankų bendrą įspūdį, bet smalsumas mane nuveda į raštinę (ant durų užrašyta: „Lietuvių Sekcija“) ir čia nenoromis tenka būti liudininku tokio nuotykiu. Raštinėje laukia 4 ar 5 tautiečiai. Visi tyli. Netrukus raštinėn ateina vidutinio amžiaus tautietis.

— Labą dieną, — nedrąsiai pasisveikina. Prie lango už rašomojo stalo sėdįs susivėlęs, akiniuotas pareigūnas nekreipia į atėjusįjį dėmesio ir į pasveikinimą neat-sako.

Praėjus valandėlei, atvykėlis įsidrąsina: — Ponuli, laiško atėjau. — Nėra! sušuka akiniuotasis. Ant stalo, matau, guli visa krūva laišku. — Bet, ponuli, man B. sakė, kad matė...

jo vykdymo taisyklės. Būtų didelis palengvinimas tame dideliame įkurdinimo darbe, jei būtų kas laiku susipratęs tuo reikalu išleisti brošiūrą. O tų brošiūrų nestinga, yra jų apie Amerikos parapijas, apie kainas, papročius, bet stinga, kaip visa tai pamatyti ir pasiekti.

Į statistiką, ir jos skaičius pažvelgus, emigracija į JAV vyksta „am laufendem Band“. Bet ji kartu neuždengia ir tų vargų, ašarų, graudžių scenų, pykčio ir nepasitenkinimų, kurie iškyla kasdien ir paleičia, kad ir skaičiumi menkesne emigruojančių dalį, bet vis tiek žmones. Tokioje painioje gyvenimo procedūroje tai neišvengiamas dalykas. Ir visų pagalbinųjų organizacijų uždavinys, atrodo, būtų pirmoje eilėje rūpintis ne tais „normaliai“ vykstančiais, bet tais, kurie dėl vienos ar kitos taisyklių pinkelės užkliūva. Vieni dar tik užkliūvo, o kiek yra tokių, kurie jaučiasi nei paleisti, nei pakarti.

Čia kiekvienas žmogus turi savo vargus. Todėl sunku iš čionykščio gyvenimo tinkamas išvadas padaryti. Tačiau bent keletą patarimų bandysiu pateikti:

1. Turėtų būti atsižvelgiama į ilgiau užkliuvusių maitinimą.
2. Užkliuvimo atveju turėtų būti aiškiai nurodyta institucija, kur visą reikalą greitai būtų galima išaiškinti, jei jau neįsprendži.
3. Tenka įspėti, kad su mažais vaikais šiuo metu vykstantieji turi skaičius su ilgesnio pabuvojimo galimybe. (Kambaryje, kur gyvena kelios šeimos su vaikais, jei vienas jų suserga infekcine liga, sulaukomi visi kambario gyventojai.)
4. Ilgesnio pabuvojimo galimybe — reiškia didesnes išlaidas vaisiams, kurie Bremene, palyginti, nebrangūs, (svaras mandarinų 50—60 Pf., apelsinai nuo 10 iki 30 Pf. vienet., bananai 60—90 Pf. svaras.)

5. Maisto su savim imtis negalima. Bet „prasimaitinti“ galima už stovyklos ribų. (Kantinėse viskas brangiau — kaip taisyklė!) Gi siuntinius su maistu gauti galima ir jų netikrina.

(Ant ausies — nors išnešti į stovyklą maisto negalima, bet retai kuriame kambaryje rasi nevalgančių...) Vaisius ir saldumynus leidžiama išnešti į stovyklą.

6. Stovykloje moterys skiriamos bulvių skusti, o vyrai iš eilės įvairiems darbams — anglių pakrauti, iškrauti, bagažą pakrauti — iškrauti ir kt. Todėl patartina kelionei pasiimti ir prastesnių rūbų, kad ir nemanantiems užkliūti.

7. Elektrinius laidytuvus, kaž kodėl neleidžia įsivežti, už tai stovykloje, šalia patogių skalbyklų yra ir valdiniai laidytuvai.

8. Laikiniai konfiskuojamos karinės antklodės, jei jas kas turi.

9. Dėžės daryti galima tvirtesniais. Jos gerokai apdaužomos. Čia jas galima nebrangiai suremontuoti vietos amatininkų pagelba.

10. O svarbiausia — kurie dar rūpinatės gauti sutartis — prašykite jas siųstų per kurią nors organizaciją (NCWC, liuteronų ir tt.) Tai visų važuojančių alfa ir omega.

J. Pm.

Pastabos motinoms su mažais vaikais
Daug motinų su kūdikiais, perplaukiusių Atlantą išpėja, kad laivuose bonkutes duodamos su kondensuotu pienu, kuris esąs kiek per riebus. Dėl to vaikai pradeda viduriuoti. Kadangi visados galima gauti ir virinto vandens, patariama duodamą praskiesti.

Savais reikalais

Vienas mūsų bendradarbis iš Amerikos pasiteiravo, kaip ilgai mes manome laiki kytis. Ji suneramino Čikagos DRAUGO gruodžio 14 d. paskelbta žinia, kad LIETUVIG dienes suskaičytos. Esą, redaktoriai baigia tvarkyti savo dokumentus. Mes šito DRAUGO numerio nematėme, bet jei ten iš tikrųjų buvo taip parašyta, reiškia, jie geriau žino už mūsų pačius. Mat, Vokietijoje buvę žmonės žino, kad tarp dokumentų tvarkymo ir išvažiavimo gali nubėgti nemaža vandens. Tai ant savo kailio patyrė ir likę LIETUVIG bendradarbiai.

Toje pačioje Amerikoje turėjo pasirodyti naujas laikraštis. Amerikos lietuvių laikraščiai rašo, kad jį turįs leisti Devenis, o redaguoti iš tremties atvykę Dovydenas, Blazas ir Petrėnas. Jam dar nepasirodžius, kitas ten seniau einąs lietuviškas laikraštis AMERIKOS LIETUVIS, nieko nelaukdamas, redaktorius išvadino piktčiausiais bolševikais, anot DIRVOS net už Bimbą ir Andrių piktesniais. DIRVA sako, kad tai negražu. Girdi, iš to kyšo baimė, kad AL galis prarasti savo skaitytojus. Kažin ar AMERIKOS LIETUVIS rūpinęsi tų naujų redaktorių buvusia pasaulėžiūra, jei jie nepasisautų leisti naują laikraštį?

Ir tai atsitiko toje pat Amerikoje, kurios žymus žurnalistas Tedas Dealey neseniai pareiškė: „Laikraščiai nepriklauso tiems žmonėms, kurie juos spausdina, bet tiems, kurie juos skaito“. Ir visai teisingai. Jei laikraštis tėra laikraštis, o ne koks iš šalies apmokamas organas, jis kiekvieną savo numerį išstato skaitytojų įvertinimui. Jei jis nepatiks, kito numerio skaitytojas nepirks, kita mėnesį laikraščio neprenumeruos. Laikraštis tokiu būdu jaučiasi esąs ipareigotas atstovauti savo skaitytojų nuomone, jei jis jai neatitiks, jie nuo jo atsisgrės.

Tokio principo laikantis galima lengvai išspresti visus galvosūkius. Jei Amerikoje susispietę žurnalistai nori išleisti naują laikraštį. Dieve, jiems padėk! Jei jis bus negeras, skaitytojai jo nepalaikys ir jis turės sustoti. Panašiai yra ir su LIETUVIO ateitimi. Taip jau atsitiko, kad daugelis į jį žiūri, kaip į vienintelį likusį išblaškytų po visą pasaulį tautiečių ryšininką. Ir jis stengiasi citi tas jam užkrautas pareigas, toli gražu nelengvas. Bet ką darysi.

Laikraščio likimas yra susijęs ne tiek su redaktorių emigracija, kiek su skaitytojų noru remti savo laikraštį. Tik tas noras mums duoda drąsos toliau kovoti su pasitaikančiais sunkumais. Mes nenorime spėlioti tolimos ateities, tačiau kol skaitytojų turėsime pakankamai, reiškia, naudosimės jų pasitikėjimu, LIETUVIS eis toliau ir stengsis neapvilti.

Nepaisant viso emigracinio chaoso, LIETUVIS, persirites per Naujųjų Metų slenkstį, sveikina savo skaitytojus, kaip plačiausiai po visą pasaulį paplitęs lietuvių laikraštis. Jis pasiekia tolimiausius kampelius, ant mūsų stalų rasi vokus su visų kraštų pašto ženklais.

Lietuvos socialdemokratams kovoja už savo teises

(Š PASIKALBĖJIMO SU J. KAMINSKU)

Neseniai iš Paryžiuje įvykusio steigiamojo rytinės ir centrinės Europos socialistinių partijų tremtyje unijos kongreso grįžęs, Lietuvos socialdemokratų partijos atstovas V. LIKKE J. Kaminskas maloniai sutiko pasidalinti savo įspūčiais su mūsų bendradarbiu.

Tremtyje atsidūrę rytinės ir centrinės Europos kraštų socialista nenuleido rankų, bet yra pasiryžę kovoti dėl savo kraštų laisvės. Tam tikslui jie veda akciją Vakaruose, o taip pat rūpinasi savo kraštų ateities tvarkymo reikalais. Kad kova būtų sėkmingesnė, jie jau 1947 m. sudarė savo organizaciją. Į ją įėjo Lenkijos, Vengrijos, Rumunijos, Bulgarijos, Jugoslavijos, 3 Pabaltės valstybių ir Ukrainos socialistų atstovai. Ji stengėsi įeiti ir į Vakarų socialistų tarptautinę organizaciją COMISCO, tačiau ta į Rytų Europos

socialistus žiūrėjo su nepasitikėjimu. Iš dalies veikė ir iliuzija, kad, gal būt, dar pasisėks susikalbėti su komunistais. COMISCO sudarė tik nepriklausomų valstybių ir Čekoslovakijos socialistų partijų atstovai. Šių metų pavasaryje įvykusioje Londono Comisco konferencijoje į organizaciją antraeiliais nariais buvo priimti čekų, lenkų, vengrų, bulgarų ir jugoslavų, socialistų partijos tremtyje. Rumunijos socialistų dalyvavimas paliko atviras, nes norėjo įstoti dvi Rum. socialistų partijos, kurių viena kolaboravo su komunistais. Pabaltės partijų įsileidimo klausimas buvo neišspręstas. Šių metų birželio mėn. įvykusiam COMISCO kongrese Paryžiuje buvo svarstomas Pabaltės partijų priėmimo klausimas.

Buvo nutarta, kad Pabaltės ir Ukrainos socialistų partijos galės dalyvauti naujai steigiamoje rytinės ir centrinės Europos socialistų partijų tremtyje Unijoje, bet ne pačiame COMISCO, tačiau Unija, kaip tokia, į COMISCO siųs savo du atstovus. Įvykęs Unijos steigiamasis susirinkimas, ta COMISCO nutarimą akceptavo, tačiau kartu konstatavo, jog toji būklė tėra laikinio pobūdžio. Įdomu, kad už aukščiau minėtą COMISCO nutarimą balsavo: belgai, olandai, danai, norvegai, švedai, vokiečiai, austrai ir Italijos Saragato socialistai. Prieš t.y. prieš bendradarbiavimą su Pabaltės ir Ukrainos socialistais balsavo prancūzai, abi žydų organizacijos (Izraelio soc. ir Bundas) bei italų Silone socialistai. Susilaikė: anglai, kurie tokiu būdu norėjo sušvelninti savo nesutikimus su prancūzais kituose reikaluose ir luksemburgiečiai.

Pasiteiravus, ar socializmo idėjos, nepaisant nepalankių sąlygų, yra dar populiarios lietuvių tarpe, p. Kaminskas atsakė, kad Lietuvos socialistai savo tarpe turi nemažą jaunimo būrį. Šiuo metu lietuvių socialistų veikla persikėlė į užjūrius. JAV veikia jau sena Amerikos lietuvių socialistų sąjunga, kuri yra savarankiška organizacija. Kanadoje lietuviai socialistai sudarė vietos socialistų organizacijų padalinus. (m)

Tragiškai mirus Schweinfurto Emigracinės Stovyklos tarnautojui

Leonui Zilinskiui,

jo motinai ir žmonai reiškiame nuoširdžią užuojautą

L. T. B.

Schweinfurto Apylinkės Komitetas

Karolis Pušinis

Visiems mieliesiems bičiuliams, sveikinusiems Kalėdų švenčių ir Naujųjų Metų proga, už visus malonius linkėjimus dėkoja LIETUVIS